

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาศักยภาพครูในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนอนุบาล
สาสนสิทธิ์อำนวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย
ได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นความรู้และแนวคิด
พื้นฐานในการศึกษา โดยอาศัยหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ตามลำดับหัวข้อ ต่อไปนี้

1. การพัฒนาศักยภาพครู

- 1.1 ความหมายของการพัฒนาบุคลากร
- 1.2 ความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร
- 1.3 แนวคิดในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา
- 1.4 แนวทางการพัฒนาศักยภาพครู
  - 1.4.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ
  - 1.4.2 การสอนสอดแทรกความรับผิดชอบในวิชาเรียน
  - 1.4.3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ลูกเสือ- ยุวกาชาด
  - 1.4.4 การนิเทศภายใน

2. การเสริมสร้างระเบียบวินัยนักเรียน

- 2.1 ความหมายของระเบียบวินัย
- 2.2 ประเภทของระเบียบวินัย
- 2.3 ความสำคัญของการมีระเบียบวินัย
- 2.4 สาเหตุของการขาดระเบียบวินัยของนักเรียน
- 2.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียน
- 2.6 แนวทางที่ใช้ในการดำเนินงานการเสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียน
- 2.7 การเสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียน

3. งานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
  - 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
  - 3.2 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
  - 3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
4. บริบทโรงเรียนอนุบาลสาสนสิทธิ์อำนาจ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การพัฒนาศักยภาพครู

1. ความหมายของการพัฒนาบุคลากร

จากการค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย มีนักวิชาการให้ความหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้ดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ให้ความหมาย คำว่า บุคลากรทางการศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา รวมถึงผู้สนับสนุนการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงาน เกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน กานินเทศ การบริหารการศึกษา และปฏิบัติงานอื่นในหน่วยงานการศึกษา สอดคล้องกับ OBCD (http://ststs.oecd.org/glossary/detail_ID=5357) ที่นิยามไว้ว่า บุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วยบุคคลที่มีหน้าที่ต่อไปนี้

- 1) บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้สอน
- 2) บุคคลที่ทำหน้าที่สนับสนุนนักเรียนให้เรียนรู้
- 3) บุคคลที่ทำหน้าที่จัดการ ควบคุมหรือบริหาร
- 4) บุคคลที่ทำหน้าที่ดำเนินการและทำนุบำรุง

ปัจจัยด้านการบริหารซึ่งประกอบด้วย คน งบประมาณ การจัดการ และ วัสดุอุปกรณ์ คนหรือบุคลากรถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ย่อมต้องส่งผลให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานนั้นประสบความสำเร็จ

ภราดา บั้วรอด (2548, หน้า 9) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการของกลุ่มกิจกรรมที่จัดทำขึ้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติ ของบุคลากรในหน่วยงาน ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ โดยต้องดำเนินการ อย่างต่อเนื่องไม่มีวันจบสิ้น

วิสันต์ ไชยพิมพ์ (2548) กล่าวว่า หน่วยงานทุกหน่วยงานต้องมีการ กำหนดความมุ่งหมายในการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานของตนเองให้ชัดเจน ไม่ว่าจะ เป็น ความมุ่งหมายในส่วนขององค์การ หรือความมุ่งหมายในส่วนบุคคล เพราะการกำหนด ความมุ่งหมายหรือ วัตถุประสงค์ของการพัฒนาบุคลากรไว้ชัดเจนจะทำให้การดำเนินการ พัฒนาบุคลากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อหน่วยงาน

2. ความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร

พศิน แดงจวง (2554, หน้า 30-33) ได้ให้แนวคิดในการพัฒนาบุคลากร ทางการศึกษา ไว้ดังนี้

การพัฒนาคนหรือบุคลากร มีความจำเป็นและมีการพัฒนาบุคลากรมา ตลอดเวลานับตั้งแต่อดีตมาบรรพ์ อย่างไรก็ตาม คำว่า “การพัฒนาบุคลากร” จะเริ่มใช้เมื่อไร ขึ้นอยู่กับการนิยามศัพท์ซึ่ง Nadler, Leonard (1990, pp.1.1-1.7) กล่าวว่า หากมองถึง ประวัติศาสตร์แล้วการพัฒนาบุคลากรเริ่มตั้งแต่มนุษย์สอนลูกให้หาพื้น ล่าสัตว์ แต่ ความสัมพันธ์ในรูปแบบดังกล่าว ไม่ใช่ระหว่าง “นายจ้าง – ลูกจ้าง” และการพัฒนา บุคลากรในยุคแรกๆ ก็ถูกใช้ในคำอื่น เช่น คำว่า การฝึกอบรม (training) การอาชีวศึกษา (vocational education) การฝึกงาน (apprenticeship) คำว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เริ่ม มีรูปร่างการใช้ครั้งแรกเมื่อราวปี ค.ศ.1969 ในการเสนอผลงานวิชาการในที่ประชุม American Society for Training and Development (ASTD) ณ เมือง Miami แต่ก็ไม่ได้รับความสนใจมากนัก ต่อมาในปี ค.ศ.1970 Visser, Gerrit (on line) กล่าวในปี ค.ศ.1970 Leonard Nadler ได้จัดพิมพ์หนังสือชื่อ Developing Human Resources ซึ่งในหนังสือเล่มนั้น Nadler เริ่มใช้คำว่า “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” หรือ “Human Resource Development- HRD” คำ HRD ได้ถูกนำมาใช้เป็นกรอบใหญ่โดยมีคำที่เกี่ยวข้อง 3 คำ ประกอบด้วย การฝึกอบรม (training) การศึกษา (education) การพัฒนา (development) การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายและมีทิศทางเพื่อให้เกิดการเจริญอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการ เรียนรู้เพื่อให้มีสมรรถนะตามที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากนี้ได้เสนอวิธีการพัฒนา

ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในสถานประกอบการ งานของ Patricia McLagan ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา HRD ในปี ค.ศ.1983 และปี ค.ศ.1989 เช่น ในปี ค.ศ.1983 ได้เสนอว่าสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีในปี ค.ศ.1987 ได้เสนอมุมมองของ HRD ว่าต้องบูรณาการระหว่างการฝึกอบรมและการพัฒนา การพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาองค์การเพื่อให้บุคคลปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในปี ค.ศ.1989 ได้ส่งสัญญาณของการนำผลการกระทบด้านเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย นั่นคือ เปลี่ยนจากเน้นว่า “จะให้มีความรู้หรือทำอะไรเป็นจะให้สามารถผลิตอะไรได้บ้าง” และเริ่มดำเนินการด้วยการใช้แนวคิดเชิงระบบ นอกจากนี้ ยังเน้นการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล (individual learning) ไปสู่การเรียนรู้ทั้งองค์การ (organizational learning) เมื่อถึงศตวรรษที่ 21 McLagan, (1996), Kincheloe, Joe L, (2003) ได้เสนอบทบาทสำคัญ 9 ประการของผู้รับผิดชอบด้าน HRD ประกอบด้วย

1. ที่ปรึกษายุทธศาสตร์ HR (HR strategic advisor) ในบทบาทนี้จะเกี่ยวข้องกับผู้รับผิดชอบทั้งในและนอกองค์การที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ
2. นักออกแบบระบบและนักพัฒนา HR (HR systems designer and developer) บทบาทนี้ รวมถึงการออกแบบและการเตรียมระบบ HR เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อว่าระบบและการปฏิบัติการ HR มีผลกระตุ้น กระตุ้นพัฒนาและคงทนสูงสุดต่อองค์การ
3. ที่ปรึกษาการเปลี่ยนแปลงองค์การ (Organizational change consultant) บทบาทนี้ หมายความว่า การเอื้อต่อการพัฒนาและนำไปสู่การปรับเปลี่ยนขององค์การ
4. ที่ปรึกษาการออกแบบองค์การ (Organizational design consultant) บทบาทนี้รวมถึง การวิเคราะห์งานที่จำเป็นต่อการดำเนินยุทธศาสตร์ขององค์การอย่างเต็มที่ การจัดการงานที่ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
5. ผู้เชี่ยวชาญจัดการเรียนรู้ (Learning program specialist) บทบาทนี้ ต้องแสวงหาความต้องการการเรียนรู้โดยการออกแบบการพัฒนาโปรแกรมและสื่อในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกิด self-study และจัด workshop หรือให้มีการสื่อผ่าน electronic
6. ผู้สอน/ผู้อำนวยความสะดวก (Instructor/facilitator) บทบาทนี้ ค่อนข้างมีความยากมากขึ้น เนื่องจากภายใต้สภาพที่มีข้อมูลข่าวสารจำนวนมากที่ต้องเป็นผู้นำกลุ่มและเอื้อต่อการนำสู่การอภิปรายกลุ่มและกระบวนการกลุ่ม

7. นักพัฒนา (Individual development and career consultant)

บทบาทนี้รวมถึงการช่วยเหลือบุคคลประเมินสมรรถนะ ค่านิยมและเป้าหมาย เพื่อจะช่วยให้เกิดการวิเคราะห์ วางแผนและการนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ

8. ผู้ให้คำปรึกษา (Performance consultant) บทบาทนี้หมายถึงการ

ช่วยให้กลุ่มหรือบุคคลมีมูลค่าเพิ่มต่อที่ทำงาน เป็นบทบาทการแนะนำ (coaching) ปรึกษา (consulting) และรวมถึงการวิเคราะห์งาน

9. นักวิจัย (Researcher) บทบาทนี้รวมถึง การประเมินวิธีการหรือ

โครงการ HRD และผลกระทบของวิธีการหรือโครงการ HRD ซึ่งรวมถึงผลของการสื่อสาร เพื่อให้องค์กรเปลี่ยนแปลงและพัฒนา

มีการศึกษาพบว่า เมื่อครูได้เข้าร่วมใน “ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพครู”

(teacher professional learning communities) ทำให้ครูมีพัฒนาการเรียนรู้การสอน ได้เรียนรู้เทคนิคการช่วยเหลือนักเรียนได้ดีขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้แก้ปัญหาปัจจุบันได้ด้วย เนื่องจาก โดยธรรมชาติแล้วครูชาวอเมริกันจะโดดเดี่ยวตัวเอง (isolation) (Sargent, Tanja C. and Hannum, Emily, 2009) นอกจากนี้ยังพบว่า มีผลดีต่อการสร้างวัฒนธรรมวิชาชีพ ระดับสถานศึกษาซึ่งนำไปสู่การเพิ่มความร่วมมือ ความรู้สึกเป็นเป็นเจ้าของ การพัฒนา นวัตกรรมและความเป็นผู้นำในกลุ่มครูด้วยกันโดยได้อ้างอิงงานของ Hargreaves (2000, cited in Sargent, Tanja C. and Hannum, Emily, 2009) ว่า “ยุคของการยึดมั่นในความโดดเดี่ยววิชาชีพ” หรือ “age of the autonomous professional” ในสหรัฐได้หลีกเลี่ยงให้กับ “ยุคของความร่วมมือทางวิชาชีพ” หรือ “age of the autonomous professional” มากขึ้น (Villegas–Reimers, Eleonora, 2003, pp.11) ซึ่งประธานาธิบดี Obama ได้เสนอแผนการทำงานจับคู่ระหว่างครูเก่ากับครูใหม่ (pair experienced teachers with new recruits) เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ได้ผลดีที่สุด (to share best practices) (Obama & Biden, 2008) เพราะเห็นว่าได้ช่วยให้ครูพัฒนาวิชาชีพพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนมากกว่า ในขณะที่เดียวกันทำให้ครูเกาะติดอยู่กับการทำงานในโรงเรียน ในประเทศญี่ปุ่นได้ดำเนินวิธีการคล้ายรูปแบบนี้มาตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 1900s เรียกว่า “lesson study” ซึ่งการดำเนินกิจกรรมร่วมกันนี้ ครูในประเทศจีนก็ได้ให้ความสนใจเช่น การใช้ แลกเปลี่ยนหลักสูตรเทคนิคการเรียนการสอน

3. แนวคิดในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

โดยหลักการ บุคคลเมื่อปฏิบัติหน้าที่ได้ระยะหนึ่งจะต้องได้รับการพัฒนา เนื่องจากสังคม เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลง การจะทำให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนา (OECD, 2010; Villegas-Reimers, Eleonora, 2003) สอดคล้องกับแนวคิดของ ILO (1997) ที่กล่าวว่า ยุคโลกาภิวัตน์มีผลกระทบสูงมากต่อพัฒนาการของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป้าหมายของการพัฒนาอาจไม่ใช่เพียงเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ แต่เป็นกระบวนการกระตุ้นให้บุคคลรู้สึกรักเป็นเจ้าขององค์การนั้น จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างดี ดังที่นักเศรษฐศาสตร์มองว่า “ทรัพยากรมนุษย์ไม่ใช่ต้นทุน แต่เป็นกำไร” ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง

ประเทศต่างๆ ในโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาเห็นความสำคัญของการพัฒนาครูอย่างมาก เนื่องจากมีความเชื่อว่าครูเท่านั้นที่จะพัฒนาเยาวชนให้มีความทันสมัย สามารถแข่งขันกับคนอื่น ในโลกได้ (Allen, Camille A. & Antone, George P., 2006; Hunter, Tom & Scholtz, Richard, 2006) ซึ่งแนวคิดของการให้ความสำคัญครูได้มีรากเหง้ามาตั้งแต่ปี 1999 เมื่อ Dickinson, Dee (1999) ตั้งคำถามนักวิทยาศาสตร์ชั้นนำของโลก (world's most prominent scientists) ว่า หากท่านสอนนักเรียน ท่านคิดว่าสิ่งใดบ้างที่มีความสำคัญมากที่สุดที่นักเรียนพึงมี คำตอบส่วนใหญ่ ประกอบด้วย

1. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (initiative)
2. มีความตั้งใจแน่วแน่ (determination)
3. มีแรงจูงใจ (motivation)
4. มีวินัยในตนเอง (self-discipline)
5. มีความเป็นอิสระ (independence)
6. เป็นคนที่เปิดเผย (being open-minded)
7. มองและทำงานอย่างเป็นกระบวนการ (ability to see patterns)
8. สามารถเชื่อมโยงได้ (connections)
9. ศึกษาวินัย (disciplines)
10. มีความซื่อสัตย์และมีคุณธรรม (honesty and ethics) ที่จะเรียนรู้

และใช้เทคโนโลยีในทางที่ถูกต้อง

11. มีความกล้าหาญ (courage and boldness) ที่จะเรียนรู้ ค้นคว้ามากไปกว่าความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่

นัยยะหมายความว่า ครูจะต้องมีความสามารถที่จะส่งเสริม พัฒนา นักเรียนให้เป็นไปตามแบบที่อยากเห็น การที่จะพัฒนานักเรียนให้เป็นเช่นนั้นได้ ครูจะต้องมีพฤติกรรมที่กล่าวข้างต้นด้วยเช่นกัน

จากแนวคิดที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากรหรือการพัฒนา คักยภาพครู เป็นการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร ได้ใช้ความสามารถในการ แก้ปัญหาและพัฒนาการเรียน โดยมุ่งเน้นผลสำเร็จและใช้หลักจิตวิทยาเข้ามาช่วย เป็น กระบวนการที่มุ่งจะเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน ความรู้ความสามารถ ทักษะและทัศนคติ ของบุคลากรให้เป็นไปทางที่ดีขึ้นเพื่อให้บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาแล้วนั้นปฏิบัติงานได้ผล ตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4. แนวทางการพัฒนาศักยภาพครู

4.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ

องค์การหรือหน่วยงานจะมีความเจริญก้าวหน้า ทันทต่อการเปลี่ยนแปลง ของเทคโนโลยีและสารสนเทศ หรือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมี การพัฒนาปรับปรุงอยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านโครงสร้างการบริหารและปัจจัยการบริหาร อันประกอบด้วย คน เงิน วัสดุ และการจัดการ ปัจจัยทั้ง 4 ล้วนมีความสำคัญยิ่งกับการ บริหารงาน แต่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า “คน” เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการบริหารงาน เพราะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์การ การ พัฒนาระบบคน หรือกำลังคนที่อยู่อย่างจำกัดให้มีความสามารถทำงานได้หลายอย่าง และ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ยิ่งมีความสำคัญและมีความจำเป็นมีขึ้น การพัฒนา ศักยภาพของกำลังคน สามารถกระทำได้โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมหรือประชุมเชิง ปฏิบัติการในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งตามที่ (สมเกียรติ ศรีจักรวาล, 2542 อ้างถึงใน ภราดา บัวรอด, 2548 หน้า 41) ไว้ดังนี้

การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) หรือ เป็นการประชุมอีกแบบ หนึ่งที่ใช้กันมากในบริษัทในวงการธุรกิจ อุตสาหกรรม และในองค์กรต่างๆ เนื่องจาก การประชุมแบบนี้ จะต้องมีการฝึกปฏิบัติ สำหรับผู้เข้าร่วมประชุมเป็นหลักสำคัญ คือมักจะมี จำนวนแต่เพียงพอเหมาะกับผู้ปฏิบัติ และ เครื่องอำนวยความสะดวกในการฝึกปฏิบัติการ ในเรื่องการจัดประชุมอื่นๆ ขึ้น เนื่องจากเน้นการฝึกปฏิบัติเป็นส่วนที่สำคัญมาก

การประชุมเชิงปฏิบัติการ จุดเน้นจะอยู่ที่การปฏิบัติได้เป็นการแก้ปัญหาด้วยภาคปฏิบัติ เน้นการปฏิบัติมากกว่าการบรรยายหรือการอภิปรายมุ่งปรับปรุงความสามารถและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานของสมาชิกแต่ละคนส่วนใหญ่ มักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการงานหรือวิชาชีพ ลักษณะเฉพาะของการประชุมแบบ Workshop มีดังนี้

1. มีการกำหนด เรื่องของการประชุมเชิงปฏิบัติการชัดเจน กำหนดสิ่งที่จะต้องปฏิบัติให้ได้ ใ้เห็นได้ชัด และมีกำหนดการ หรือตารางดำเนินงานในการประชุม และการฝึกหัด ที่สัมพันธ์กับเรื่องที่จะจัดประชุม
2. มีจุดมุ่งหมายสำคัญ ที่การเพิ่มพูนทักษะความรู้และประสบการณ์ ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มพูนประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในเรื่องที่จัดประชุมปฏิบัติการนั้นๆ โดยตรง
3. มีการเตรียมในด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ เอกสาร ข้อมูลที่จำเป็นให้พร้อม เพื่อใช้ในการฝึกปฏิบัติสำหรับสมาชิกโดยเฉพาะ
4. มีการฝึก / ทดลองปฏิบัติการ หรือ มีการฝึกปฏิบัติกิจกรรมในเรื่องที่จัดประชุม ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการประชุม
5. จุดเน้นของการประชุมปฏิบัติการนี้ อยู่ที่การเตรียมคนให้มีความพร้อมสูง ให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในเรื่องที่จัดประชุม และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้

สรุปได้ว่าการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการประชุมที่จะมีทั้งการให้ความรู้ (ซึ่งได้เลือกและเตรียมการไว้เป็นการล่วงหน้าอย่างดีแล้ว) และการฝึกปฏิบัติควบคู่กัน เพื่อหาข้อตกลงและสามารถปฏิบัติการในเรื่องนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพร้อมที่จะนำไปปฏิบัติได้ ในการปฏิบัติงานจริง

4.2 การสอนสอดแทรกความรับผิดชอบในวิชาเรียน

วิธีการสอนสอดแทรกความรับผิดชอบในวิชาเรียน สำหรับการสอดแทรกความรับผิดชอบในวิชาเรียน มีดังนี้

- 4.2.1 วิธีการสอนแบบอภิปราย อาทิ การแบ่งกลุ่มย่อย วิเคราะห์กรณีศึกษา ที่เป็นปัญหาทางด้านคุณธรรม จริยธรรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อหาสาเหตุและแนวทางแก้ไข

4.2.2 วิธีการสอนแบบบทบาทสมมุติหรือ เกมต่างๆ หรือการเทียบเคียงสถานการณ์ที่เป็นจริง มาเป็นเครื่องมือในการสอน โดยที่ครูสร้างสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติมาให้ให้นักเรียนได้ แสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น การแสดงบทบาทอาจจะทำได้ทั้งทางด้านความรู้ ความคิด และ พฤติกรรมของผู้แสดง วิธีการนี้จะสร้างความเข้าใจและความรู้สึกให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ดี

4.2.3 วิธีการสอนแบบสาธิต อาทิการสอนเรื่องมารยาทไทย /วัฒนธรรม เพื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

4.2.4 การเรียนแบบ Learning by doing ซึ่ง John Dewey นักจิตวิทยาการศึกษา มีความเชื่อ ว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการกระทำ ประสบการณ์สำคัญในการปรับตัวของมนุษย์ขั้นนี้เป็นการลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือการได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่มีความหมายต่อตนเอง ประสบการณ์สำคัญในการปรับตัวของมนุษย์ การเรียนโดยผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเองนั้น ถ้าปฏิบัติอย่างตั้งใจและต่อเนื่องก็จะก่อให้เกิดมโนสำนึก และเกิดคุณธรรมในตัวเองและพัฒนาตนเองหลายประเภท อาทิ การมีวินัย เคารพ อดทน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา ฯลฯ

4.3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ลูกเสือ- ยุวกาชาด (ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551)

กิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันเอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ วางแผนปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด นักเรียนทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด 40 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา (ระดับประถมศึกษา) 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน (ระดับมัธยมศึกษา)

การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี มีแนวทางการจัดกิจกรรมตามวิธีการลูกเสือ (Scout Method) ซึ่งมีองค์ประกอบ 7 ประการ คือ

1. คำปฏิญาณและกฎ ถือเป็นหลักเกณฑ์ที่ลูกเสือทุกคนให้คำมั่นสัญญาว่าจะปฏิบัติตามกฎของลูกเสือ กฎของลูกเสือ กฎของลูกเสือมิไว้ให้ลูกเสือเป็นหลักในการปฏิบัติไม่ได้ “ห้าม” ทำหรือ “บังคับให้”ทำแต่ถ้า “ทำ” ก็จะทำให้เกิดผลดีแก่ตัวเองเป็นคนดี ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีเกียรติเชื่อถือได้ ฯลฯ
2. เรียนรู้จากการกระทำ เป็นการพัฒนาส่วนบุคคลความสำเร็จหรือไม่สำเร็จของผลงานอยู่ที่การกระทำของตนเองทำให้มีความรู้ที่ชัดเจนและสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ตัวเองและท้าทายความสามารถของตนเอง
3. ระบบหมู่ เป็นรากฐานอันแท้จริงของการลูกเสือเป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกับการยอมรับซึ่งกันและกัน การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการเรียนรู้การใช้ประชาธิปไตยเบื้องต้น
4. การใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน ฝึกให้มีความเป็นหนึ่งเดียวในการเป็นสมาชิกลูกเสือเนตรนารีด้วยการใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน ได้แก่ เครื่องแบบ เครื่องหมาย การทำความเคารพ รหัส คำปฏิญาณ กฎ คติพจน์ คำขวัญ ธง เป็นต้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักและภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกขององค์การลูกเสือแห่งโลก
5. การศึกษาธรรมชาติคือสิ่งสำคัญอันดับ 1 ในกิจกรรมของลูกเสือธรรมชาติอันโปร่งใสตามชนบท ป่าเขา ป่าละเมาะ และพุ่มไม้ เป็นที่ปรารถนาอย่างยิ่ง มีการไปทำกิจกรรมกับธรรมชาติการบินเขาตั้งค่ายพักแรมในสุดสัปดาห์ หรือ ตามวาระของการอยู่ค่ายพักแรมตามกฎระเบียบเป็นที่เสนาหาแก่เด็กทุกคนถ้าขาดสิ่งนี้แล้วก็ไม่เรียกว่าใช้ชีวิตแบบลูกเสือ
6. ความก้าวหน้าในการเข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้เด็กทำต้องให้มีความก้าวหน้าและดึงดูดใจ สร้างให้เกิดความกระตือรือร้น อยากรู้อยากจะทำและวัตถุประสงค์ในการจัดแต่ละอย่างให้สัมพันธ์กับความหลากหลายในการพัฒนาตนเอง เกมการเล่นที่สนุกสนาน การแข่งขันกันก็เป็นสิ่งดึงดูดใจและเป็นการจูงใจที่ดี
7. การสนับสนุนโดยผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่ชี้แนะหนทางที่ถูกต้องให้แก่เด็กเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการที่จะตัดสินใจกระทำสิ่งใดลงไปทั้งคู่มีความต้องการซึ่งกันและกันเด็กก็ต้องการให้ผู้ใหญ่เองก็ต้องการนำพาให้ไปสู่หนทางที่ดี ให้ได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องและดีที่สุด จึงเป็นการร่วมมือกันทั้งสองฝ่าย

4.4 การนิเทศภายใน

แนวคิดที่ใช้ในการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งในปัจจุบันยึดกรอบแนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน โดยสรุปดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, หน้า 27)

1. วิธีการเชิงระบบ (System Approach) เป็นแนวคิดการดำเนินการนิเทศภายใน โรงเรียนมีความมุ่งหมายเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียนโดยพิจารณาตามความต้องการจำเป็นตามลำดับความสำคัญ วิเคราะห์หาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหา และหรือพัฒนา ทดลองดำเนินการ ติดตามประเมินผล ปรับปรุงและนำไปปฏิบัติจริง ทั้งนี้คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าและได้ประโยชน์สูงสุด

2. วิธีการเชิงมนุษยนิยม (Humanistic Approach) เป็นแนวคิดการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้วิธีการประสานงานระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน บรรยากาศการทำงานในโรงเรียนมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร ร่วมมือ ร่วมใจ ผู้บริหารและครูได้รับการยกย่อง เชิงชูเกียรติ ให้ขวัญกำลังใจ และมีความรู้สึกอิสระที่จะแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียน

3. วิธีการร่วมพัฒนา (Collaborative Approach) เป็นแนวคิดการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้วิธีการร่วมคิด ร่วมทำระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศภายในโรงเรียน และมีการประสานความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางภายนอกหรือแหล่งวิทยากรภายนอก เพื่อช่วยเหลือโรงเรียนเมื่อวิเคราะห์แนวคิดในการนิเทศภายใน 3 วิธีการดังกล่าวข้างต้น มีจุดเด่นเฉพาะ กล่าวคือ วิธีการเชิงระบบ ประกอบด้วยกระบวนการมีขั้นตอนชัดเจน เริ่มต้นด้วยการประเมินความต้องการจำเป็นตามลำดับความสำคัญ วิเคราะห์หาทางเลือกเพื่อใช้ในการนิเทศ ดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศภายในโรงเรียน

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทและหน้าที่ในการดำเนินการนิเทศการสอนโดยทำหน้าที่บริหารโครงการ และเป็นผู้นำของคณะผู้นิเทศภายในโรงเรียน การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นระบบหนึ่งของงานด้านวิชาการ สามารถสรุปขอบข่ายงานดำเนินการ

นิเทศภายในโรงเรียนตามบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 ประการ ดังนี้ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546, หน้า 67-78)

1. บทบาทในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา: ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องส่งเสริม สนับสนุนโดยการนิเทศให้ครูผู้สอนทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติในการจัดทำ และการนำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียนในรายวิชาที่รับผิดชอบ อย่างถูกต้องชัดเจน รวมทั้งนิเทศ การใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

2. บทบาทเป็นผู้นำในการจัดการเรียนการสอน: ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องส่งเสริม สนับสนุน โดยการนิเทศครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา อย่างเป็นระบบ โดยมีกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การรู้จักพื้นฐานของผู้เรียน การกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอน การกำหนดเนื้อหาสาระสำหรับสอน การเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอน การดำเนินการสอน การสร้างเสริมทักษะ การสนับสนุนการสอน การควบคุมและตรวจสอบคุณภาพการสอน สมรรถิผลของการสอน และการปรับปรุงแก้ไข

3. บทบาทเป็นผู้นำในการประเมินผลการสอน: ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการนิเทศให้ครูผู้สอนสามารถดำเนินการประเมินการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาและนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน และตัดสินใจการเรียนในแต่ละรายวิชา/ชั้น

บทบาทผู้นิเทศภายในโรงเรียน

ผู้นิเทศ มีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำหรือจัดกิจกรรมกระตุ้น เร้า ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้ดำเนินการปรับปรุงการสอนในห้องเรียนให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา รองและหรือผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำครูทางการสอน หัวหน้าหมวดวิชาหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องและชำนาญในการสอนภายในโรงเรียน เป็นต้น โดยผู้นิเทศจะต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะอย่างน้อย 3 ประการ โดยสรุปดังนี้ (สุทนต์ ศรีไสย์, 2545, หน้า 11-12)

1. พื้นฐานความรู้ (Knowledge Base) ผู้นิเทศควรจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจหน้าที่ของครูผู้สอนเข้าใจหลักสูตรการเรียนการสอน และเรื่องต่างๆ ที่จำเป็นต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

2. ทักษะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) ผู้นิเทศจะต้องมีทักษะการติดต่อประสานงาน มีความสามารถในการสื่อสาร รวมทั้งมีนิสัยชอบช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความตั้งใจและเต็มใจ

3. ทักษะเฉพาะ (Technical Skills) ผู้นิเทศจะต้องมีทักษะเฉพาะในด้านการสังเกต (Observing) การวางแผน (Planning) การประเมินผล (Assessing) และการประเมินผลภายหลังการปรับปรุงการสอน (Evaluating Instructional Improvement)

นอกจากนี้ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 22-25) ได้เสนอแนะว่า ผู้นิเทศจะต้องเป็นผู้มีคุณลักษณะและพฤติกรรมต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนโดยสรุป ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำของผู้นิเทศดำเนินการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนและร่วมมือกับคณะผู้นิเทศเพื่อช่วยแก้ไขปัญหการเรียนการสอน

2. ร่วมกับผู้รับการนิเทศในโรงเรียนสร้างบรรยากาศในการนิเทศด้วยการประชุมปรึกษาหารือ

3. ให้การยอมรับผู้รับการนิเทศว่าแต่ละคนมีความแตกต่างกัน เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

4. ให้อิสระแก่ผู้รับการนิเทศได้มีความคิดสร้างสรรค์ตามความสามารถของแต่ละคน

สรุปได้ว่า การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นระบบย่อยของระบบโรงเรียน มีความมุ่งหมายที่สำคัญ เพื่อพัฒนาความสามารถครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับการนิเทศให้สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน นั่นคือ จะต้องดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศภายใต้การบริหารงานโครงการนิเทศภายในโรงเรียนและผู้นำคณะผู้นิเทศภายในโรงเรียน

หลักการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียน มีหลักการดำเนินการโดยสรุป ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, หน้า 24-25)

1. การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นภาระของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา และคณะครูอาจารย์ภายในโรงเรียน มีหน้าที่นิเทศกันเอง

2. ประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่ายการนิเทศระดับเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มโรงเรียนและแหล่งวิทยาการ ให้บริการช่วยเหลืองานวิชาการ ของโรงเรียน อย่างมีประสิทธิภาพและคล่องตัว

3. การนิเทศภายในโรงเรียนจะได้ผลดี ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูด้วยกัน ได้รับขวัญและกำลังใจจากผู้บริหาร และยอมรับในความรู้ความสามารถ ของผู้ให้การนิเทศ พร้อมทั้งผู้รับการนิเทศภายในโรงเรียนให้การสนับสนุนด้วย

สรุปได้ว่า การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นระบบย่อยของระบบโรงเรียน มีความมุ่งหมายที่สำคัญ เพื่อพัฒนาความสามารถครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับการนิเทศ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน นั่นคือ จะต้อง ดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศภายใต้การบริหารงานโครงการนิเทศ ภายในโรงเรียนและผู้นำคณะผู้นิเทศภายในโรงเรียน

การเสริมสร้างระเบียบวินัยนักเรียน

การพัฒนาวินัยนักเรียน สถานศึกษาต่างๆ ถือเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุด เพราะจะช่วยสร้างสรรคความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศไทย โดยการมุ่งพัฒนานักเรียน ให้มีความสมดุล ทั้งด้านปัญญา จิตใจ และสังคม เป็นผู้รู้จักคิดวิเคราะห์ ใช้เหตุผลทาง วิทยาศาสตร์ มีความคิดรวบยอดรักการเรียนรู้ รู้วิธีการแก้ปัญหา และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีเจตคติที่ดี มีวินัย มีความรับผิดชอบ และมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาตน รู้จักพัฒนาอาชีพ และพัฒนาสังคมดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

1. ความหมายของระเบียบวินัย

“ระเบียบวินัย” มีความหมายที่อธิบายไว้หลากหลายดังต่อไปนี้
 ไพบูลย์ ขำขันมะลี (2548, หน้า 12) กล่าวว่า วินัย หมายถึง การปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติของหน่วยงาน หรือสังคม เพื่อให้บุคคลดำเนินชีวิตอยู่ในหน่วยงานหรือสังคมนั้นๆ ด้วยความสงบสุข อย่างมีระเบียบแบบแผน

วัชรภรณ์ ผลสว่าง (2548, หน้า 8) กล่าวว่า วินัย หมายถึง ข้อกำหนดแนวปฏิบัติระเบียบกฎเกณฑ์ สำหรับให้คนกระทำตาม เพื่อบุคคลอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างสันติสุข

ราชบัณฑิตยสถาน (2549, หน้า 935-1077) ได้ให้ความหมายของระเบียบวินัยไว้ว่า “ระเบียบวินัย” สามารถแยกออกได้ 2 คำ คือ “ระเบียบ” และ “วินัย” ซึ่งสามารถอธิบายในส่วนต่างๆ ได้ดังนี้

คำว่า “ระเบียบ” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Regulations ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง แบบแผนที่วางไว้เป็นแนวปฏิบัติหรือดำเนินการ เช่น ระเบียบวินัย ระเบียบข้อบังคับ ต้องปฏิบัติตามระเบียบ

คำว่า “วินัย” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Discipline ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง ระเบียบแบบแผนและ ข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ

จะเห็นว่าความหมายของคำว่า “ระเบียบ” และ คำว่า “วินัย” มีความหมายไปในแนวทางเดียวกันลักษณะเดียวกัน

พิชิต บุญสาร (2550, หน้า 18) กล่าวว่า วินัย หมายถึง ระเบียบแบบแผนข้อบังคับที่สังคมกำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคคลในสังคม เป็นสิ่งควบคุมให้บุคคลอยู่ในระเบียบแบบแผนเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความเป็นระเบียบ ความสงบสุขของสังคม

ณัฐวุฒิ ภิโญทรัพย์ (2551, หน้า 6) กล่าวว่า ระเบียบวินัย หมายถึง การปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อตกลงที่สังคมกำหนดขึ้นไว้ให้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติอันจะก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้นในสังคม

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, หน้า 19) ให้ความหมาย การมีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม และผู้มีวินัย คือ ผู้ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคมเป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

โดยสรุปแล้ว ระเบียบวินัย หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ขององค์กรหรือหน่วยงานต่างๆที่กำหนดขึ้น เพื่อสำหรับควบคุมอารมณ์พฤติกรรมที่แสดงออกมาและเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม

สุทธิดา รักษาพันธ์ (2550, หน้า 13) กล่าวว่า ระเบียบวินัยในโรงเรียน หมายถึง กฎเกณฑ์หรือข้อบังคับที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเพื่อเป็นหลักปฏิบัติในการควบคุม และส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กให้ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียนเพื่อความสงบสุขของโรงเรียน และเพื่อพัฒนานิสัยที่พึงงามให้เกิดขึ้นและติดตัวเด็กตลอดไป

วิทยา จิตเงิน (2552, หน้า 9) กล่าวว่า วินัยนักเรียน หมายถึง การที่นักเรียนได้แสดงออกทางกาย และจิตสำนึกที่อยู่ในจิตใจ ในการที่จะประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกที่ควรเหมาะสมกับตนเองสังคมส่วนรวมและเกิดผลมีความสุขจากการปฏิบัติ จากคำกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ระเบียบวินัยของนักเรียน หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับที่โรงเรียนกำหนดเพื่อให้นักเรียนทุกคนต้องปฏิบัติตาม

2. ประเภทของระเบียบวินัย

มีนักวิชาการและนักการศึกษา ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทของระเบียบวินัยออกเป็นดังนี้

พนัส หันนาคินทร์ (2542, หน้า 153-154 อ้างถึงใน พิชัย อ้นปัญญา, 2552, หน้า 17) ได้จัดแบ่งประเภทวินัยไว้ 3 ประเภท คือ

1. วินัยเฉียบขาดแบบทหาร คือ การใช้ความกลัวเป็นเครื่องมือ นักเรียนทำดีเพราะกลัวโดนลงโทษ วินัยชนิดนี้ ตรงกับสุภาษิตว่า “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” ซึ่งเมื่อนักเรียนทำดีจนเป็นนิสัยแล้วต่อไปในภายหน้าจะติดนิสัยไม่ทำชั่ว แต่ก็ไม่มีผู้เห็นด้วย อ้างว่าผิดหลักประชาธิปไตย
2. วินัยแบบดำเนินการให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน แนวคิดนี้ถือว่าเมื่อนักเรียนได้ทำสิ่งที่คุณสนใจแล้วปัญหาเรื่องวินัยก็จะไม่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่โรงเรียนจะใช้เพื่อแก้ปัญหาทางวินัยของนักเรียน
3. วินัยที่เกิดจากความรับผิดชอบและเกียรติของคน มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความประพฤติดี โดยพยายามให้นักเรียนนับถือในเกียรติของตนและรู้จักรับผิดชอบต่อการรักษาเกียรตินั้น

จุฑาทาเทพย์ จิตคติ (2552, หน้า 12) กล่าวว่า วินัยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ วินัยในตนเอง ซึ่งเป็นจิตสำนึกภายในของตนเองสามารถควบคุมจิตใจและพฤติกรรมของตนเองได้ และวินัยทางสังคม ซึ่งเป็นวินัยที่เกิดจากการควบคุมอำนาจจากภายนอก ส่งผลต่อการควบคุมจิตใจ และพฤติกรรมของบุคคล เช่น การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย เป็นต้น

จากเอกสารที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า วินัยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. วินัยในตนเอง ซึ่งเป็นจิตสำนึกภายในของตนเองทำให้สามารถคุมจิตใจและพฤติกรรมของตนเองได้ วินัยในตนเองเป็นความสามารถของแต่ละบุคคลในการควบคุมตนเองทั้งด้านอารมณ์และพฤติกรรมให้สามารถประพฤติปฏิบัติตนได้ในทางที่ถูกต้อง โดยไม่มีใครบังคับและไม่ได้เกิดจากกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับของสังคม แต่เกิดจากตนเองที่เห็นคุณค่าในการกระทำ และไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและสังคม บุคคลที่มีวินัยในตนเองย่อมเป็นประโยชน์ต่อตนเองทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

2. วินัยทางสังคม ซึ่งเป็นวินัยที่เกิดจากการควบคุมของอำนาจจากภายนอกส่งผลต่อการควบคุมจิตใจ และพฤติกรรมของบุคคลซึ่งกระทบต่อสังคมที่อาศัย เช่น การประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย เป็นต้น

ฉัตรมา จักรเพชร (2544, หน้า 9 อ้างถึงใน วีระศักดิ์ สุภาพ, 2552, หน้า 13-14) แบ่งวินัยเป็น 2 ประเภท

2.1 วินัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. วินัยในตนเอง (Self – discipline) หมายถึง กระบวนการ หรือวิธีการที่ปฏิบัติ เพื่อบังคับตนเองให้ปฏิบัติตาม ถ้านักเรียนมีวินัยในตนเองแล้วก็จะลดปัญหาในด้านการปกครองนักเรียนได้อย่างมาก โรงเรียนไม่จำเป็นต้องออกข้อบังคับ ระเบียบ การควบคุม ให้มากมายและการปกครองก็จะสะดวกสบาย เพราะตนเองจะต้องรู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางได้อย่างสุขสบาย รู้จักความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ

2. วินัยเพื่อส่วนรวมหรือวินัยสำหรับหมู่คณะ (Exothermal Authority Discipline) หมายถึง วินัยที่ออกมาจากอำนาจภายนอก เพื่อบังคับให้ส่วนรวมปฏิบัติตามให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น วินัยส่วนรวมนี้ จะต้องตั้งเกณฑ์เป็นแนวทางกลางๆ ให้ทุกคนสามารถปฏิบัติตามได้ เช่น วินัยในการแต่งกาย วินัยในการทำความเคารพ ซึ่งมีข้อดี คือ

2.1 สามารถรักษาความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน ให้อยู่ในระดับที่ดี และควรส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น

2.2 รู้จักดำเนินงานอย่างได้ผลแก่ส่วนรวม

2.3 สามารถควบคุมตนเองได้เป็นไปตามความต้องการ และข้อตกลงของสังคม

2.4 สามารถดำเนินงานเป็นหมู่คณะ โดยมีคณะดำเนินงานซึ่ง คณะกรรมการจะต้องเป็นผู้มีวินัยที่ดี จึงจะทำงานของหมู่คณะได้สำเร็จ

3. ความสำคัญของการมีระเบียบวินัย

จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 3-20) ได้เห็นความสำคัญของความมีระเบียบวินัย จึงได้บรรจุเข้าไว้ในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ข้อที่ 3 จากทั้งหมด 8 ข้อ คือ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ

ระเบียบวินัยของนักเรียนอยู่ในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ข้อที่ 3 มีวินัย ซึ่ง มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ ของครอบครัว โรงเรียนและสังคมเป็นปกติวิสัยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น มี ตัวชี้ 1 ตัวชี้วัดคือ

1. ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม มีพฤติกรรมบ่งชี้ 2 พฤติกรรมตัวบ่งชี้ คือ

1.1 ปฏิบัติตน ตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของ ครอบครัว โรงเรียนและสังคม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

1.2 ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และ รับผิดชอบในการทำงาน

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาและนักบริหารการศึกษาได้กล่าวถึง ความสำคัญของการมีระเบียบวินัยไว้ดังนี้

จันจิรา อินตะยะ (ออนไลน์, 2548, ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวว่า วินัยมี ความสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางยุคกระแสบริโภคนิยม คนที่มีวินัยในตนเอง จะเป็นคนที่รู้จักตนเอง สามารถควบคุมตนเองมิให้ทำผิดกฎ ระเบียบ ที่สังคมได้กำหนดไว้ กลายเป็นบุคคลที่สังคมยอมรับ และที่สำคัญเป็นคนที่ไม่สร้างปัญหาให้กับสังคมได้อีกด้วย วินัยที่ดีจะต้องมาจากจิตสำนึกของแต่ละคน ให้อยู่ในระเบียบแบบแผนอันดีงาม โดยมีต้อง มีกฎเกณฑ์ใดๆ มาบังคับ

อรุณี ถนัดคำ (2551, หน้า 11) กล่าวว่าความสำคัญของวินัยคือ วินัย ช่วยเสริมสร้างให้ผู้ปฏิบัติตามเกิดความรู้สึกลำบากและความเคยชินที่จะประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดีงาม เป็นมาตรฐานระหว่างความประพฤติของกลุ่มบุคคลผู้ปฏิบัติงานในองค์การ

ปัทมา ผาดจันทิก (ออนไลน์, 2553, หน้า 6) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการมีวินัยการสร้างวินัยในชีวิตและการทำงานมีความจำเป็นและสำคัญ เพราะการมีวินัยเป็นรากฐานของพฤติกรรมที่ถูกต้อง สิ่งที่จะช่วยให้คนเรามีวินัยที่ดีงามมีหลายลักษณะ ได้แก่ ระเบียบ กำหนด ข้อปฏิบัติ ข้อบังคับ ตลอดจนกฎหมายและศีลธรรม สิ่งเหล่านี้มี วัตถุประสงค์ที่จะควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์ในทางที่ดีงาม

โดยสรุปแล้วระเบียบวินัยมีความสำคัญ เนื่องจาก การสร้างวินัยในชีวิตและการทำงานมีความจำเป็นและสำคัญ เพราะการมีวินัยเป็นรากฐานของพฤติกรรมที่ถูกต้อง สิ่งที่จะช่วยให้คนเรามีวินัยที่ดีงามมีหลายลักษณะ ได้แก่ ระเบียบ กำหนด ข้อปฏิบัติ ข้อบังคับ ตลอดจนกฎหมายและศีลธรรม สิ่งเหล่านี้มี วัตถุประสงค์ที่จะควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์ในทางที่ดีงาม ดังนั้นทุกคนจึงควรตระหนักในความสำคัญและความจำเป็นของการมีวินัย โดยถือปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ถือว่าเป็นหัวใจของการแสดงออกทางคุณธรรมที่สำคัญ

4. สาเหตุของการขาดระเบียบวินัยของนักเรียน

การที่นักเรียนขาดระเบียบวินัยหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม อาจมีสาเหตุที่เกี่ยวข้องกัน หลายประการ

มาลี จุฑา (2542, หน้า 287-288 อ้างถึงใน ณัฐพล มงคลแท้, 2548, หน้า 11) กล่าวว่า พฤติกรรมทุกอย่างย่อมมีสาเหตุ การที่นักเรียนประพฤติผิดวินัยนั้น อาจจะมีสาเหตุจากสิ่งต่อไปนี้คือ

1. สภาพเกี่ยวกับตัวนักเรียน นักเรียนอาจมีปัญหาในด้านต่อไปนี้
  - 1.1 สภาพทางร่างกาย เช่น สุขภาพไม่ดีก็นั่งหลับในห้องเรียน หิวบ่อยจึงชอบรับประทานขนมในห้องเรียน อารมณ์หงุดหงิดบ่อยๆ
  - 1.2 สภาพส่วนตัว อาจจะทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น เตะฟุตบอลไปโดนกระจกแตก ชอบทำอะไรตามใจตนเองไว้วางยขณะเรียนหนังสือ ต้องการแสดง

พฤติกรรมเด่นและดั่ง แต่งกายผิดระเบียบ ชอบเลียนแบบความประพฤติที่ไม่ดีของผู้อื่น
พูดจาไม่สุภาพ

1.3 สภาพทางจิต เช่น เป็นนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่หย่าร้างกัน
หรือทะเลาะกันเป็นประจำ ทำให้นักเรียนสุขภาพจิตเสีย จึงชอบแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว
อยู่เสมอ

2. สภาพแวดล้อม นักเรียนอาจมีปัญหาสืบเนื่องมาจากสภาพ
สิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.1 สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนไม่ดี เช่น โรงเรียนไม่น่าอยู่แออัดเกินไป
อากาศไม่ดีมีสิ่งรบกวนต่างๆ ทั้งเสียงและกลิ่น

2.2 เพื่อนๆ ไม่ดี เช่น นักเรียนถูกเพื่อนๆ รังแก

2.3 สิ่งแวดล้อมนอกโรงเรียน เช่น สภาพการจราจรติดขัดทำ
ให้นักเรียนมาสาย

3. ครู ครูเป็นตัวละครสำคัญทำให้นักเรียนเกิดปัญหาทางวินัย ได้แก่

3.1 ครูมีบุคลิกภาพไม่ดี พูดจา วางตัว และแต่งกายไม่เหมาะสม

3.2 ครูไม่เตรียมการสอน เข้าห้องเรียนแล้วเริ่มต้นด้วยการดุด่า

นักเรียน

3.3 ครูขาดความชำนาญในการสอน สอนตะกุกตะกัก ทำให้เป็นที่
น่าเบื่อหน่ายนักเรียนไม่สนใจ

3.4 ครูไม่ยุติธรรม และมีอคติต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนเสื่อมศรัทธา
ในตัวครู

3.5 ครูขาดเทคนิควิธีในการสอนที่ดี เช่น สอนไม่รู้เรื่อง

3.6 ครูขาดเทคนิควิธีการอบรมนักเรียน เช่น ครอบงำนักเรียน

ไม่เป็น

เชาว์ มณีวงษ์ (2528, หน้า 170-174 อ้างถึงใน ธวัชชัย พาขุนทด, 2550,
หน้า 12) กล่าวว่าสาเหตุที่นักเรียนขาดวินัยเนื่องมาจากสิ่งดังต่อไปนี้

1. ตัวนักเรียนเอง เช่น ร่างกายผิดปกติ ความพิการ สุขภาพอ่อนแอ
ขาดความอบอุ่น ขาดการเอาใจใส่ ตลอดจนสติปัญญาไม่ดี

2. กลุ่มเพื่อนนักเรียน เช่น เพื่อนฝูงชักชวนกันก่อการวิวาท หรือ
สร้างบรรยากาศตึงเครียดเกิดขึ้นในโรงเรียน

3. โรงเรียน เช่น ปัญหาจากครู-อาจารย์ อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมไม่ดีกฎระเบียบของโรงเรียน
4. ทางบ้านและสิ่งแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่ เช่น ทางบ้านมีภูมิหลังไม่ดี สังคมรอบๆ บ้านไม่ดี
5. สภาพสังคมโดยส่วนร่วมของบ้านเมืองอยู่สภาพไม่ดีก็มีส่วนทำให้นักเรียนพลอยไม่ดี ขาดวินัยไปด้วย

วิทยา จิตเงิน (2552, หน้า 11) สาเหตุที่นักเรียนขาดระเบียบวินัย คือตัวนักเรียนเองที่ไม่พัฒนาตนไปในทางที่ถูกที่ควร มีสภาพความไม่พร้อมของครอบครัว ครูไม่เอาใจใส่ ได้รับความกดดันจากสภาพแวดล้อมต่างๆ และเพื่อนฝูงที่มีลักษณะไม่พึงประสงค์ ถ้าผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักในปัญหาด้านความมีวินัยแล้วพยายามแก้ไขพัฒนา ก็จะทำให้การเสริมสร้างวินัยนักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า สาเหตุที่นักเรียนขาดระเบียบวินัยหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนั้น มีสาเหตุด้วยกันหลายประการ คือ สาเหตุที่เกิดจากตัวนักเรียน สาเหตุที่เกิดจากครู สาเหตุจากเพื่อนหรือแม่แต่กระทั่งสาเหตุจากสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมต่างๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ควรได้รับการแก้ไขพัฒนาเสริมสร้างระเบียบวินัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียน

การวิจัยในครั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความมีระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการตรงต่อเวลา ด้านการแต่งกาย และความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีแนวคิดทฤษฎีต่างๆ เกี่ยวกับระเบียบวินัยของนักเรียนดังต่อไปนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2545, หน้า 58-71 อ้างถึงใน ยาเป็น เรืองจรรยาตรี, 2553, ออนไลน์, ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวว่าทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเองโดยยึดแนวทางทฤษฎีที่สำคัญสองทฤษฎี คือ ทฤษฎีของเมาเรอร์ (Mowrer) ว่าด้วยกำเนิดของการควบคุมตนเองหรือการมีวินัยในตนเอง และทฤษฎีของเพคและเฮวิชเฮสต์ (Peck and Havighurst) ว่าด้วยการพัฒนาแรงจูงใจทางจริยธรรมหรือการมีวินัยในตนเอง โดยยึดการควบคุมของอีโกและซูเปอร์อีโกเป็นหลัก มีหลักการดังนี้

1. ทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเองของเมาเรอร์ (Mowrer) การเกิดวินัยในตนเองของบุคคลนั้น นักจิตวิทยาทั้งหลายเชื่อว่าจะต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรก

เกิดจนกระทั่งเติบโตขึ้นมาสิ่งสำคัญคือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับบิดา มารดา หรือผู้เลี้ยงดูอันจะเป็นทางนำไปสู่ความสามารถในการให้รางวัลตนเอง หรือความสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น ซึ่งเมาเรอร์ (Mowrer) ได้อธิบายว่าทารกหรือเด็กจะต้องเรียนรู้จากผู้ที่เลี้ยงดูตน โดยที่การเรียนรู้นี้จะเกิดในสภาพ อันเหมาะสมเท่านั้น การเรียนรู้ของเด็กทารกหรือเด็กนี้จะเกิดขึ้นหลายระดับและมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.1 บุคคลที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของทารกหรือเด็ก คือ บิดา มารดา หรือผู้เลี้ยงดูซึ่งเป็นผู้ที่มาบับัดความต้องการของทารก เช่น ทิวก็โต้ได้ดื่มนม ร้อนก็ได้อาบน้ำ ยุ้งกั๊ดก็มีผู้บับัดให้ เมื่อทารกได้รับการบับัดความต้องการก็จะรู้สึกสบาย พอใจ และมีความสุข ความรู้สึกของทารกนี้จะรุนแรงมาก และติดตรึงอยู่ในสำนึกของทารกไปจนเติบโตขึ้น การที่ทารกได้รับการบับัดความต้องการจนรู้สึกสบาย พอใจและมีความสุขนั้น สิ่งที่เกิดควบคู่กับเหตุการณ์อยู่เสมอทุกครั้งก็คือ การปรากฏตัวของบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูในขณะที่มาปรนนิบัติเด็ก การบับัดความต้องการของตนกับบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูเป็นสิ่งที่ควบคู่กันเสมอในการรับรู้ของเด็กจึงถ่ายทอดมายังบิดามารดาทำให้การปรากฏตัวของบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูตน ซึ่งเมาเรอร์ (Mowrer) เชื่อว่าการรักและพอใจบิดามารดานั้นจะต้องเกิดจากการเรียนรู้เช่นนี้ โดยที่ความสุขความพอใจที่ได้รับการบับัดต้องมาก่อน ถ้าไม่มีเหตุการณ์เช่นนี้ในเด็ก เช่น เมื่อทิวก็โต้ไม่ได้กินหรือเมื่อกินนมไม่ทิวเด็กก็จะไม่เกิดความ พอใจ เด็กก็จะไม่มีรากฐานในการที่จะเรียนรู้ที่จะรักและพอใจบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูตน นั่นก็คือ บุคคลที่สำคัญต่อการเรียนรู้เริ่มแรกของทารกหรือเด็กก็คือผู้เลี้ยงดู ซึ่งอาจจะเป็นบิดามารดาหรือผู้อื่นก็ได้

1.2 ความรักและความผูกพันของเด็กนำไปสู่การปฏิบัติตามคำอบรมสั่งสอนหรือการเลียนแบบผู้ที่ตนรักและพอใจ กล่าวคือ จากความรักและพอใจของเด็กที่มีต่อบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดู จึงทำให้เมื่อบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูมีการอบรมสั่งสอนเด็ก หรือมีการกระทำหรือพูดจาอย่างไร เด็กก็จะเกิดการทำตาม หรือเลียนแบบคำพูด หรือการกระทำตามที่บิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูสั่งสอน หรือตามความเห็นบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูกระทำซึ่งการกระทำของเด็กเช่นนี้จะทำให้เขาเกิดความสุข ความพอใจได้เองอันเป็นลักษณะการให้รางวัลและชมเชยตนเอง โดยบุคคลไม่ได้หวังผลจากภายนอก การเลียนแบบผู้เลี้ยงดูตนของเด็กจะทำทั้งทางที่ดีและไม่ดีเท่าๆ กันตราบเท่าที่ลักษณะนั้นเป็นลักษณะของผู้ที่ตนรักและพอใจ เช่น ถ้าเด็กเห็นผู้เลี้ยงดูสูบบุหรี่เสมอ เมื่อเด็กสูบบุหรี่บ้างก็จะมีมีความสุขความพอใจ เพราะเป็นลักษณะของผู้ที่ตนรักตนพอใจมาก่อน

ความสามารถในการให้รางวัลตนเองนี้ เมารอว์ (Mowrer) เชื่อว่าเป็นลักษณะที่แสดงถึงการบรรลุวุฒิภาวะทางจิตของบุคคลนั้น โดยจะปรากฏขึ้นในเด็กปกติที่อายุประมาณ 8-10 ขวบ และจะพัฒนาต่อไปจนสมบูรณ์เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ฉะนั้นผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิตอย่างสมบูรณ์ จึงเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะควบคุมตนให้ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผล ในสถานการณ์ต่างๆ เช่น ในการโต้ตอบเมื่อเกิดความคับข้องใจ เมื่อเกิดความกลัว ในการมีความรักและในการมีอารมณ์ต่างๆ ฯลฯ ส่วนผู้ที่ขาดวินัยในตนเองหรือขาดการควบคุมตนเองก็เพราะไม่ได้ผ่านการเรียนรู้ตั้งแต่วัยทารกจึงกลายเป็นบุคคลที่ขาดความยับยั้งชั่งใจ ในการกระทำและกลายเป็นผู้ทำผิดกฎหมายของบ้านเมืองอยู่เสมอ ในรายที่รุนแรงอาจกลายเป็นอาชญากรเรื้อรัง หมาดโอกาสที่จะแก้ไขดังนั้น จากทฤษฎีของเมารอว์ (Mowrer) การเกิดวินัยในตนเองจนเป็นผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิตนั้น จะต้องเริ่มต้นจากการเลี้ยงดูในวัยทารกอย่างมีความสุข ความอบอุ่นและผ่านการอบรมสั่งสอน หรือการเลียนแบบที่ดีงามจากผู้เลี้ยงดูตนเอง จึงจะพัฒนามาเป็นลักษณะที่เด่นชัดในจิตสำนึกของบุคคลนั้น และกลายเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องมีเหตุผลของบุคคลนั้น

2. ทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมหรือความมีวินัยในตนเองของ เพค และแฮวิคเฮิสต์ (Peck and Havighurst) เชื่อว่าการควบคุมของอีโก (Ego-control) และการควบคุมของซูเปอร์อีโก (Super Ego-control) ร่วมกันช่วยให้เกิดความต้องการแสดงพฤติกรรมเพื่อผู้อื่นอย่างสมเหตุสมผลนักทฤษฎีทั้งสองเห็นว่าพลังควบคุมของอีโกและซูเปอร์อีโกในบุคคลจะมีมากหรือน้อยก็ได้และบุคคลแต่ละคนจะมีพลังควบคุมของอีโกและซูเปอร์อีโกในระดับที่ไม่เท่ากัน อันเนื่องมาจากการได้รับความรู้ทางจริยศึกษาที่ทำให้ทราบถึงผลที่จะเกิดจากการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ในแต่ละบุคคลจะมีระดับไม่เท่ากัน ซึ่งจะส่งผลไปยังความมีวินัยในตนเองหรือการควบคุมของอีโกและซูเปอร์อีโกที่ต่างระดับกัน ดังนั้น นักทฤษฎีทั้งสองจึงได้จำแนกลักษณะของบุคคลออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้คือ

2.1 พวกปราศจากจริยธรรม (amoral person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมของอีโกและซูเปอร์อีโกที่น้อยมาก โดยบุคคลจะเป็นผู้ที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและเห็นแก่ตัวฝ่ายเดียว โดยที่ไม่เรียนรู้ที่จะให้แกผู้อื่น เป็นผู้ที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ และจะกระทำการต่างๆ อย่างไม่ไตร่ตรอง บุคคลประเภทนี้ถูกควบคุมโดยความเห็นแก่ตัวของตนเอง และเป็นผู้ที่ขาดความมีวินัยในตนเองหรือมีน้อยมาก

2.2 พวกเอาแต่ได้ (expedient person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมของอีโกน้อยแต่พลังควบคุมของซูเปอร์อีโกมีมากขึ้น แต่ก็ยังจัดอยู่ในประเภท

ปานกลางค่อนข้างน้อย บุคคลประเภทนี้จะยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และกระทำทุกอย่างเพื่อความพอใจและผลได้ของ ตนเองเป็นคนที่ไม่จริงจังจะยอมอยู่ใต้การควบคุมของผู้มีอำนาจ ถ้าจะทำให้เขาได้รับผลที่ต้องการได้เป็นผู้ที่มีความมีวินัยในตนเองน้อย ลักษณะนี้จะปรากฏตั้งแต่วัยเด็กตอนต้น และในคนบางประเภทจะติดตัวไปจนตลอดชีวิต

2.3 พวกคล้อยตาม (conforming person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมของอีโก้น้อยเหมือนคน 2 ประเภทแรก แต่มีพลังควบคุมของซูเปอร์อีโก้มากกว่า คือ อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก คนพวกนี้จะยึดพวกพ้องเป็นหลัก และคล้อยตามผู้อื่นโดยไม่ต้องไตร่ตรอง บุคคลประเภทนี้อยู่ภายใต้การควบคุมของสังคมและกลุ่ม เป็นผู้มีวินัยในตนเองระดับปานกลางแต่ไม่แน่นอน

2.4 พวกตั้งใจจริงแต่ขาดเหตุผล (irrational conscientious person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมของอีโกในระดับปานกลาง แต่มีพลังควบคุมของซูเปอร์อีโก้มาก จนเป็นผู้ที่ยอมรับกฎเกณฑ์และค่านิยมทางสังคมเข้าไป เป็นลักษณะของตนเอง จะเป็นผู้ที่ทำตามกฎเกณฑ์และกฎหมายอย่างยึดมั่นและมีศรัทธา เป็นผู้ที่ถูกควบคุมโดยค่านิยมและปทัสถานของสังคมเป็น ผู้ที่มีวินัยในตนเองค่อนข้างมาก แต่ยังไม่สมบูรณ์บุคคลประเภทนี้จะทำตามกฎอย่างเคร่งครัด โดยเห็นว่ากฎเกณฑ์นั้นเป็นของศักดิ์สิทธิ์ แม้จะก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ผู้อื่นก็ไม่สนใจบุคคลประเภทนี้จะเป็นหลักของชุมชน เพราะมีความมั่นคงในความเชื่อและการกระทำคนอื่นเห็นได้ง่ายแต่การขาดความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผลของคนประเภทนี้ จึงยังเป็นคนประเภทที่ไม่สมบูรณ์ทางจริยธรรม

2.5 พวกเห็นแก่ผู้อื่นอย่างมีเหตุผล (rational altruistic person) คือ บุคคลที่มีพลังควบคุมของอีโก้มาก และพลังควบคุมของซูเปอร์อีโก้มากด้วย จนเกิดสมดุลระหว่างการปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ของสังคมและความสมเหตุสมผลโดยเห็นแก่ผู้อื่นทั่วไปเป็นหลัก บุคคลประเภทนี้มีความสามารถควบคุมตนเองอย่างมีเหตุผล มิได้ตกอยู่ในอิทธิพลของกลุ่มในสังคม หรืออยู่ใต้อิทธิพลของกฎเกณฑ์อย่างปราศจากเหตุผล เป็นผู้มีวินัยในตนเองสูงมาก จะเป็นผู้ที่ตระหนักถึงผลของการกระทำของตนต่อผู้อื่นก่อนจะทำอะไรต้องพิจารณาอย่างมีเหตุผลเพื่อผู้อื่นพร้อมที่จะร่วมมือกับสังคม มีความรับผิดชอบและให้ความเคารพเพื่อนมนุษย์โดยทั่วไป มีความต้องการที่จะเสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม บุคคลประเภทนี้มีไม่มากนักในแต่ละสังคม แต่นักทฤษฎีทั้งสองเชื่อว่าเป็นบุคลิกภาพที่พัฒนาถึงขีดสูงสุดของมนุษย์

ดังนั้น จากทฤษฎีของเมาเรอร์ (Mowrer) การเกิดวินัยในตนเอง และ ทฤษฎีของเพคและเฮวิชเฮสต์ (Peck and Havighurst) ว่าด้วยการพัฒนาแรงจูงใจ ทางจริยธรรมหรือการมีวินัยในตนเอง นั้นจะต้องเริ่มต้นจากการเลี้ยงดูในวัยทารกอย่าง มีความสุข ความอบอุ่น และผ่านการอบรมสั่งสอน หรือการเลียนแบบที่ดึงมาจากผู้เลี้ยงดู ตนเอง จึงจะพัฒนามาเป็นลักษณะเด่นชัดในจิตสำนึกของบุคคลนั้น และกลายเป็น พฤติกรรมที่ถูกต้อง มีเหตุผลของบุคคลนั้นได้นำเสนอถึง ทักษะและพฤติกรรมที่แสดงถึง การมีวินัยในตนเองประกอบด้วยเรื่องต่อไปนี้

1. ตรงต่อเวลา พฤติกรรมที่แสดงได้แก่ ปฏิบัติงานทันเวลากำหนด
  2. ชววางแผนในการใช้เวลาในการทำงานและการดำเนินชีวิต
- พฤติกรรมที่แสดงได้แก่ แบ่งเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมดำเนินชีวิตประจำวัน
3. ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของหมู่คณะ และเคารพกติกาของสังคม
- พฤติกรรมที่แสดงได้แก่ เคารพกฎหมายบ้านเมือง กฎจราจร ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม
4. รู้จักประเมินตนเอง พฤติกรรมที่แสดงได้แก่ บอกข้อดีข้อเสีย
- ในการทำงาน
5. ประพฤติตนเสมอต้นเสมอปลาย พฤติกรรมที่แสดงได้แก่ แสดง มารยาทได้ถูกต้องตามกาลเทศะอย่างสม่ำเสมอ
  6. ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น พฤติกรรมที่แสดงได้แก่ ไม่พูดเท็จ แอบอ้างหรือนำของคนอื่นมาเป็นของตนเอง

พรชัย ภาพันท์ (2546, หน้า 72) ได้กล่าวถึง หลักในการพัฒนาและ วิธีการปลูกฝังจริยธรรมในเด็ก และบรรยากาศทางสังคมในโรงเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรม ดังนี้

1. หลักในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน
2. มุ่งการป้องกันมากกว่าการแก้ไข
3. พัฒนาตามที่ขาดและตามวัย
4. พัฒนาแบบไม่ตั้งใจมากกว่าตั้งใจ
5. ผู้พัฒนาควรมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ถูกพัฒนา
6. คำนึงถึงบริบทของผู้ถูกพัฒนา
7. พัฒนาให้ครบขั้นตอน

โดย พรชัย ภาพันธ์ (2546, หน้า 72-73) ได้นำเสนอต่อไปว่าวิธีการปลูกฝังจริยธรรมในเด็กครูที่จะอบรมสั่งสอนทางจริยธรรมให้นักเรียนได้อย่างดีนั้น ครูต้องเป็นผู้ที่รักเด็กและเด็กรักพอใจครู นอกจากนั้นครูจะต้องเป็นผู้มีจริยธรรมสูง ที่สำคัญครูต้องรู้วิธีการอบรมสั่งสอนปลูกฝังจริยธรรมเด็กที่ถูกต้อง ดังนี้

1. ความสัมพันธ์กับเด็ก ทำให้เด็กมีความไว้วางใจในตัวครู ให้ความรักเด็กอย่างจริงใจในตัวครู เลือกที่จะให้รางวัลพฤติกรรมดีของเด็กมากกว่าคอยจับผิดลงโทษ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี ควรเสริมแรง และให้ความสนใจในพฤติกรรมนั้นทันที ครูต้องพร้อมที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก
2. การให้รางวัล เมื่อเด็กทำดีเปรียบเสมือนใส่ปุ๋ยต้นไม้ ขณะที่ยังเล็กอยู่เมื่อเติบโตแข็งแรง ความต้องการปุ๋ยจะลดลงและสามารถยืนอยู่ได้
3. การลงโทษ ต้องให้เด็กยอมรับพร้อมที่จะรับการลงโทษ ครูต้องใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ชี้ให้เห็นความผิดที่เกิดขึ้น
4. ครูต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ครูสอนอย่างหนึ่งแต่กลับกระทำอีกอย่างหนึ่ง ทำให้เด็กเกิดความสับสน
5. ควบคุมโดยการป้องกันมากกว่าคอยจับผิด
6. ครูควรให้เด็กได้ตัดสินใจด้วยตนเอง พร้อมที่จะให้คำแนะนำกระตุ้นให้ปรับพฤติกรรม
7. บรรยายภาคทางสังคมในโรงเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรม
8. สภาพแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน สามารถพัฒนาจิตใจของนักเรียนได้โดยอัตโนมัติ สามารถทำให้นักเรียนมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง เชื่ออำนาจในตนเองและสุขภาพจิตดีสภาพแวดล้อมที่ดีในโรงเรียนมีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ

8.1 ลักษณะประชาธิปไตยในโรงเรียน เป็นความสัมพันธ์ 4 ประเภท ระหว่างครูกับนักเรียน ดังนี้

8.1.1 ความรักสนับสนุนจากครูแสดงความรักหวังดีต่อศิษย์ และให้คำแนะนำในสิ่งที่นักเรียนมีปัญหา

8.1.2 ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ให้รางวัลหรือลงโทษอย่างเหมาะสมกับเจตนาของผู้กระทำ

8.1.3 การลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย โดยงดเว้นกิจกรรมที่เด็กชอบบางประการ ครูเลิกเขียนติแต่ต้องให้ทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

8.1.4 การควบคุมปานกลางถึงน้อย ควบคุมแต่ในโอกาสที่จำเป็น โดยสนับสนุนให้เด็กได้ควบคุมตนเองให้ได้

8.2 ลักษณะที่นักเรียนสามารถทำนาย และควบคุมผลที่จะเกิดกับตนได้โรงเรียนต้องจัดสภาพแวดล้อมที่ดีให้นักเรียนเกิดความมั่นคงในจิตใจ ว่าตนได้รับความเป็นธรรมและเสมอภาค การเห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าเห็นแก่ตัวหรือพวกพ้อง คำกล่าวที่ว่า “เรากำลังพายแพ้วสงครามทางปัญญา” อาจจะเป็นจริงเมื่อเยาวชนขาดคุณภาพ เพราะเรากำลังวิ่งตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก ที่เรียกว่า “โลกาภิวัตน์” เมื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่หลังไหลเข้ามา ความเป็นอยู่ของคนเปลี่ยนไปตามค่านิยมที่เป็นสังคมแห่งการบริโภค เน้นวัตถุนิยม คุณค่าความดี และคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ก็จะลดลงตามไปด้วย เด็กเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าที่เปรียบเสมือนต้นกล้าที่พร้อมจะรับน้ำเติมปุ๋ยจากผู้ใหญ่ จะเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขในสังคม โดยผู้ใหญ่ต้องพร้อมที่จะเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ใช่ครูสอนอีกอย่างหนึ่งที่เป็นดั่งยาม แต่ผู้สอนเองกลับปฏิบัติในทางตรงกันข้าม การเป็นครูที่ดีไม่ใช่เรื่องง่าย เพียงแต่เป็นแบบอย่างทางคุณธรรมจริยธรรมอย่างเดียวครูก็หนักมากพอแล้ว หากครูเราสามารถยกระดับวิญญาณมนุษย์ของเด็กให้สูงขึ้นได้แสดงว่าครูเรานั้นยิ่งใหญ่ในการสร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แล้ว วันนั้นทุกคนคงภาคภูมิใจในอาชีพครู

พนัส หันนาคินทรี (2542, หน้า 38-39 อ้างถึงใน อนุพงศ์ วุฒิสฐิติการ, 2552, หน้า 17) ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติตนของนักเรียนให้มีระเบียบวินัยดังนี้

1. ต้องรู้จักกฎระเบียบของสังคมที่เราอยู่เป็นอย่างดีเพื่อจะไม่ละเมิดกฎหมาย
2. ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบนั้นอย่างเคร่งครัด ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
3. ฝึกปฏิบัติตามกฎระเบียบจนติดเป็นนิสัยวิธีสนับสนุน หรือส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนเอง หรือการช่วยสร้างความรับผิดชอบที่ดีให้แก่เด็กเป็นสิ่งจำเป็นมากในการอบรมเด็ก ในสังคมปัจจุบันทำได้หลายวิธีด้วยกัน ทั้งที่บ้านและโรงเรียน คือ

3.1 พ่อแม่จะต้องสร้างวินัยสัมพันธ์ภาพอันดีกับลูกของตน ไม่ควรบังคับขู่เข็ญให้เด็กทำตามกฎข้อบังคับที่วางเอาไว้ หรือปล่อยให้ละเลยเด็กจนเกินไป

การให้เด็กทำอะไรสักอย่างหนึ่งควรจะแนะนำ และชี้แจงแต่โดยดี เพื่อจะช่วยให้เด็กเข้าใจ สิ่งที่ทำนั้นอย่างแจ่มแจ้ง

3.2 พ่อแม่จะต้องยอมให้เด็กมีอิสระในการพัฒนาตนเอง ไม่ควรควบคุมเด็กอยู่ตลอดเวลา ควรให้โอกาสเด็กออกไปเล่นหรือเข้ากับสังคมเพื่อนๆ บ้างเพื่อจะได้รู้จักอยู่ร่วมกับเด็กอื่นๆ รู้จักการเป็นผู้ให้และผู้รับ ทั้งยังเป็นการส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติของเด็กด้วย

3.3 จงพยายามศึกษาเด็กว่ามีความสามารถในการทำอะไรบ้าง และพยายามส่งเสริมให้เด็กทำสิ่งต่างๆ ที่เขาสามารถทำได้ ไม่ควรมอบความรับผิดชอบให้เด็กจนเกินกำลังของเด็ก

3.4 ช่วย让孩子เรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่ควรกระทำ

3.5 ต้องรู้จักอธิบายคำถามต่างๆ ที่สนใจและเต็มใจที่จะอธิบายปัญหา หรือรับฟังเหตุผลต่างๆ ของเด็ก และนำสิ่งต่างๆ เหล่านี้มาพิจารณาอีกครั้ง

3.6 จงมีความนับถือในตัวเด็ก อย่าบังคับเขามากจนเกินไป ควรปล่อยให้เด็กเป็นตัวของตัวเองบ้าง

3.7 ควรยกย่องหรือให้คำชมเชยเด็กในโอกาสอันควร เพื่อเป็นการส่งเสริมกำลังใจและแสดงความพอใจต่อการกระทำของเด็ก

3.8 จงเป็นคนมีเหตุผล และสามารถอธิบายเหตุผลต่างๆ ให้เด็กเกิดความเข้าใจก่อนที่เด็กจะเชื่อฟัง และกระทำตาม

3.9 จงเป็นคนคงเส้นคงวา อย่าแสดงอาการวันนี้ดีพรุ่งนี้ร้าย หรือวันนี้สั่งให้ทำอย่างนี้ แต่พรุ่งนี้สั่งให้ทำอีกอย่างหนึ่ง

3.10 อย่าทำการลงโทษเด็กเมื่อเวลาโกรธ

3.11 ควรยกบุคคลที่มีระเบียบวินัยดีมาให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง

3.12 การให้กฎเกณฑ์ต่างๆ จะต้องให้ในเวลาที่เหมาะสม

3.13 การลงโทษเด็กเมื่อทำผิด ควรเป็นการสั่งสอน ไม่ควรทำอย่างดุร้ายรุนแรงหรือทารุณต่างๆ หรือทำเป็นเวลานาน

3.14 การทำโทษควรจะทำอย่างคงเส้นคงวา และทันทีทันใด เพื่อให้เด็กทราบว่าทำไมเขาจึงถูกลงโทษ

3.15 ควรเข้าใจว่าไม่มีใครในโลกนี้ที่จะสามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ตามกฎที่ตั้งขึ้นแต่ควรจะสอนให้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์

6. แนวทางที่ใช้ในการดำเนินงานการเสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียน

การเสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียน จะช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้ชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งควรจะต้องมีหลักเกณฑ์ในการฝึกและสร้างควมมีระเบียบวินัยให้เกิดขึ้น

6.1 การจัดกิจกรรมเสริมสร้างระเบียบวินัย

การเสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียน จะช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้ชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งได้มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมสร้างระเบียบวินัย ดังต่อไปนี้

พิชิต ฤทธิจรูญ (2544, หน้า 26-27) กล่าวว่า การดำเนินงานด้านวินัยนักเรียนเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยความละเอียดอ่อนและจะต้องดำเนินการให้รัดกุมอย่างมากโดยยึดหลักการ ดังนี้

1. หลักการป้องกัน (Prevention) หลักการข้อนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการประพฤติผิดวินัยขึ้น มีแนวความเชื่อพื้นฐานว่าการป้องกันดีกว่าแก้ไขเสียเวลา โดยดำเนินการป้องกันด้วยวิธีการหลายๆ อย่าง
2. หลักการควบคุม (Control) หลักการนี้เพื่อควบคุมให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน โดยดำเนินการควบคุมดูแลหรือชักจูงให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้กำหนดไว้
3. หลักการแก้ไข (Correction) หลักการข้อนี้เพื่อแก้ไขปรับปรุงการประพฤติผิดวินัยนักเรียน ดำเนินการโดยการลงโทษ หรือแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมตามความเหมาะสม
4. หลักการพัฒนาและส่งเสริม (Development) หลักการข้อนี้เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ขึ้นอีก ให้นักเรียนประพฤติดีขึ้นและมากขึ้น โดยโรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนา และการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์

อัญญา ประสานชาติ (2545, หน้า 7-10) ได้เสนอแนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนไว้ดังนี้

1. จัดทำข้อตกลงในการปฏิบัติตนภายในห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ทราบความคาดหวังพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งข้อตกลงต้องร่วมกันเห็นชอบระหว่างครูกับนักเรียน เมื่อมีการกระทำผิดข้อตกลงก็มีการทบทวนด้วยวิธีใหม่ เพื่อจะได้ไม่บ่น พุดซ้ำซาก พร่ำเพรื่อ ชวนให้เกิดความเบื่อหน่ายและมีอารมณ์อยากต่อต้าน

2. เมื่อมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกิดขึ้น ศึกษาสาเหตุให้ชัดเจน แล้วช่วยกันคิดหาแนวทางแก้ไข มีวิธีทางแก้ปัญหาลากหลาย โดยมุ่งไปสู่จุดหมายเดียวกัน คือแก้ปัญหาก็เป็นแนวทางให้เด็กคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองต่อไป พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นได้ด้วยตลอดเวลาถ้ากิจกรรมในชั้นเรียนทำสิ่งซ้ำไม่น่าสนใจ ต่ำกว่าความสามารถของเด็กหรือสูงกว่าความสามารถของเด็กที่จะทำสำเร็จได้ เด็กก็จะหาทางออกอย่างอื่น ที่ก่อให้เกิดปัญหาพฤติกรรมตามมา ดังนั้นจึงต้องหาสาเหตุของพฤติกรรมให้พบก่อนจึงจะแก้ปัญหาก็ได้ตรงจุด

3. ครูเป็นแบบอย่างให้กับเด็กได้มีข้อตกลงกันอย่างไร ครูก็ควรทำเป็นตัวอย่างในเรื่องเหล่านั้นสำหรับเด็ก ไม่ใช่ครูแนะนำให้เด็กปฏิบัติอย่างหนึ่ง แต่ครูก็ปฏิบัติอีกอย่างตรงข้าม เช่นครูสอนให้เด็กพูดจาดีๆ กับเพื่อน รู้จักควบคุมอารมณ์ ไม่โกรธเพื่อน ไม่ส่งเสียงดัง ไม่ทะเลาะกัน แต่เมื่อเด็กทำผิดครูเองจับเด็กเขย่า ตะคอก ชูเด็กเสียงดัง หรือครูมีปัญหากันเอง ทะเลาะกันเสียงดัง ชัดกับครูที่ได้แนะนำไว้ เด็กเกิดความสับสนว่าจะปฏิบัติอย่างไร

4. มีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติต่อเด็กทุกคนโดยเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรมในการวินิจฉัยปัญหาต่างๆ ด้วยเหตุผลหลักการ ตามข้อตกลงเป็นจุดสำคัญ ไม่ว่าจะเป็กลุ่มหลานของใครเขาจริง ทำจริงได้ผล ถ้าครูทำได้เด็กจะศรัทธาในตัวครู มีวินัยก็จะเกิดตามมา บางครั้งมีกรณีทำผิดเกิดขึ้น นักเรียนกลุ่มหนึ่งถูกลงโทษ อีกกลุ่มมีความผิดในกรณีเดียวกัน ครูเพิกเฉยเพราะว่ากลุ่มนั้นเป็นกลุ่มผู้มีอิทธิพล ผู้มีพระคุณของตนเองหรือของโรงเรียน ถ้าทำเช่นนั้นเมื่อไรเด็กทั้งสองกลุ่มจะไม่เชื่อไม่ศรัทธาในตัวครู กลุ่มแรกจะเกิดความมุงร้าย มองเห็นความไม่ยุติธรรม มองเห็นความไม่สม่ำเสมอของครู ครูเลิกปฏิบัติ กลุ่มหลังจะได้ใจทำอีก และจะไม่เกิดการเรียนรู้ที่จะทำให้ตนมีวินัย เพราะไม่เข้าใจแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง เมื่อกรณีเด็กทำผิดไม่ว่าเรื่องใด ข้อเตือนใจสำหรับครู คือ ไม่ว่าเรื่องใดไม่ควรนำเด็กไปเปรียบเทียบกับว่าทำไมเด็กคนนี้ทำไมเหมือนเด็กคนนี้ เพราะเป็นการสร้างความรู้สึกมุงร้ายเกิดขึ้นกับเด็ก ทั้งต่อตัวเองและเพื่อนที่ได้รับการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร่วมกันบ่อยครั้งที่ครูจะเพลอพูดว่า

“เมื่อไรเธอจะทำตัวเป็นเด็กเรียบร้อยเสียที ดุซึเขาทำตัวได้ดีมากสม่าเสมอ ครูชื่นชมทุกคน ถ้าเธอทำตัวได้ดีครั้งหนึ่งของเขา ห้องนี้จะสงบกว่านี้ เธอไม่รู้จะไรน่าเบื่อ” ถ้ามีการพูดแบบนี้ซ้ำๆ ไม่นานกรณีปัญหาหระหว่างเด็กที่ถูกเปรียบเทียบกันจะเกิดขึ้น โดยเฉพาะในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งอยู่ในระยะวัยรุ่น

5. ปรับเปลี่ยนเทคนิค ในการจัดการเรื่องวินัยให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ในแต่ละวัยมีความแตกต่างกัน เทคนิคเดิมที่เคยใช้มาแล้วอาจจะใช้ไม่ได้อีกในวัยหนึ่ง

6. ให้เด็กรู้แผนงานในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ ช่วยเตรียมตัวเตรียมใจ รู้อะไรที่มีต่อตัวเขาในการเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามแผนงานที่กำหนด หรือตามข้อตกลงที่กำหนด มีป้ายประกาศแจ้งให้ทราบ ประกอบกับการมีสัญญาณ สัญลักษณ์ต่างๆ ที่จะช่วยในการดำเนินงานตามแผนงาน

7. เมื่อมีพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นที่เรียกร้องความสนใจจากครูตลอดเวลา ครูอาจใช้วิธีการเมินเฉยไม่สนใจ การไม่ให้ความสนใจบางครั้งก็ช่วยลดพฤติกรรมนั้นๆ ได้ดี ในทำนองเดียวกันถ้ามีพฤติกรรมอะไรที่ครูคิดว่าจะเป็นอันตรายต่อเด็ก ต่อบุคคลอื่น ก็ต้องเข้าไปจัดการทันทีเพื่อหยุดพฤติกรรมนั้น เมื่อเด็กสงบแล้วจึงพูดด้วย สอบถามสาเหตุและช่วยคิดหาแนวทางในการแก้ปัญหาบางครั้งการกระทำต่างๆ ของเด็กสร้างความเดือดร้อนให้กับทุกคน ครูต้องสื่อสารกับเด็กได้ตรงประเด็นเปิดเผยความรู้สึกของครูและเพื่อน เพื่อยกระดับจิตสำนึกของเด็ก

8. สิ่งแวดล้อมที่ดี จะช่วยในการจัดการเกี่ยวกับวินัยได้ดี สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่อบอุ่นเต็มไปด้วยความรัก ความเข้าใจ ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จะช่วยทำให้เด็กมีจิตใจสงบทำงานต่างๆ ผ่านไปด้วยดี เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ต้องแก้ไข การใช้กลุ่มเพื่อนในห้องเป็นสื่อช่วยในการรักษาวินัยในห้องเรียน เด็กจะดูแลกันเอง ผลที่ได้ออกมาจะดีกว่าที่ผู้ใหญ่ไปคอยกำกับจะสร้างวินัยให้เด็กนั้น จะต้องสร้างความสำนึกในเรื่องนั้นๆ การสร้างวินัยเป็นหน้าที่ของบ้านและโรงเรียน หากเด็กมีวินัยดีมาจากบ้านจะเป็นการช่วยสร้างวินัยต่อ บ้านและโรงเรียนจะต้องสร้างวินัยในเด็กมากที่สุด

9. มีมุมสงบ ให้เด็กไปนั่งสงบจิตสงบใจ เมื่อเกิดอารมณ์เสียไม่พอใจ หรือเป็นต้นเหตุให้เกิดสับสนวุ่นวายในห้องเรียน โดยมุมนี้ไม่ใช่มุมทำโทษ แต่เป็นมุมที่เด็กเข้าไปนั่งทำให้สงบโดยไม่ให้ใครไปรบกวนสมาธิ อาจจะทำเป็นบ้านหลังเล็กๆ

ในห้องเรียน เด็กโมโหจะเข้าไปนั่งเป็นที่รู้กันในห้องว่าเพื่อนคนอื่น ๆ จะไม่ไปรบกวน พอเด็กสบายใจขึ้น เด็กจะเดินออกมาเอง และเข้าร่วมกิจกรรมของห้องเรียนต่อไป นอกจากนี้กรณี que เด็กควบคุมตนเองไม่ได้และไม่อยู่ในสภาพที่จะอธิบายเหตุผลได้ การให้เวลาออกจาก จะช่วยเด็กได้ การให้เวลาออกนั้น จะต้องให้ประสบการณ์ทางบวกแก่เด็ก คิดเวลาอก ไม่ใช้การลงโทษ เด็กไม่ควรได้รับการชู้ให้เด็กเกิดความกลัวในเรื่องนี้ เวลาอกไม่ได้ทำให้ ขายหน้าและการให้เวลาอกทำได้นานเท่าที่เด็กจะสงบ และช่วงเวลาผู้ใหญ่และเด็กควร จะได้คุยกันเกี่ยวกับความรู้สึก การให้เวลาอกเพื่อทำให้จิตใจสงบ โรงเรียนบางแห่งจะให้ เด็กนั่งเก้าอี้ที่มุมใดมุมหนึ่งไม่ต้องทำงาน แต่จะนั่งหันหน้ามาคุยเพื่อนๆ ที่กำลังทำงาน อยู่ในห้อง นั่งนานเท่าที่ต้องการ เมื่อเห็นว่าตัวเองจะเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างสงบแล้ว ก็กลับเข้าร่วมกิจกรรมต่อได้ การมองการทำงานของเพื่อนจะช่วยให้เข้าร่วมกิจกรรม ได้อย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างระเบียบวินัยของ นักเรียน จะต้องดำเนินการโดยมีหลักการต่างๆ เข้ามาใช้เพื่อป้องกัน แก้ไข ควบคุม ส่งเสริมพัฒนา ให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดไว้ เริ่มตั้งแต่ การสอนให้เข้าใจจักปฏิบัติตามกฎระเบียบ อีกทั้งครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งควบคุม พฤติกรรมถ้าเขาทำผิดต้องหาวิธีปรับพฤติกรรมให้เหมาะสม เช่น อาจจะว่ากล่าวตักเตือน ชี้แจงให้เขาเข้าใจว่าการกระทำเช่นนั้นไม่ถูกหรือลงโทษตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้อง คำนึงถึงสิทธิเด็กด้วย หรืออาจมีการยกย่องชมเชย ให้กำลังใจเมื่อเขาประพฤติดีต้องรู้จัก ใช้จิตวิทยากับเด็ก ครูต้องทำงานร่วมกับเด็ก เอาใจใส่ดูแลอย่างสม่ำเสมอ สร้าง ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างเสริมระเบียบ วินัย นอกจากนี้ต้องอาศัยสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น เพื่อยึดถือเป็นแบบอย่างได้ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเองได้

7. การเสริมสร้างความมีวินัยของนักเรียน

การเสริมสร้างความมีวินัยของนักเรียน หมายถึง การให้นักเรียนมีวินัย ในตนเอง ซึ่งในโรงเรียนจะต้องมีกระบวนการ จัดกิจกรรม หรือสร้างสถานการณ์ให้ นักเรียนได้มีโอกาสฝึกความอดทน เชื่อฟังปฏิบัติตาม และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มี ลักษณะที่พึงประสงค์ จนกระทั่งเกิดการปฏิบัติเป็นกิจนิสัยเคยชินด้วยความเต็มใจ และ สมารถใจในการสร้างระเบียบ และสมัครใจในการสร้างระเบียบวินัยให้นักเรียนนั้น มีผู้แสดง ความเห็นไว้หลายท่าน ดังนี้

พรทิพย์ ดลโสภณ (2542, หน้า 68-73 อ้างถึงใน ชูชัย อาจวิชัย, 2553, หน้า 18-20) ได้กล่าวถึงหลักการการพัฒนาและวิธีการปลูกฝังจริยธรรมในเด็ก และบรรยากาศทางสังคมในโรงเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรม ดังนี้

1. หลักในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน
2. มุ่งการป้องกันมากกว่าการแก้ไข
3. พัฒนาตามขนาดและตามวัย
4. พัฒนาแบบไม่จูงใจจากกว่าจูงใจ
5. ผู้พัฒนาควรมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ถูกพัฒนา
6. คำนึงถึงบริบทของผู้ถูกพัฒนา
7. พัฒนาให้ครบขั้นตอน

กรมวิชาการ (2544, หน้า 12-13 อ้างถึงใน ชูชัย อาจวิชัย, 2553, หน้า 19) กล่าวว่า แนวทางการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะเป็นคนดี หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของความมีระเบียบวินัยและค่านิยมประชาธิปไตย

1. ความมีวินัย คือ คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่ช่วยให้บุคคลนั้นสามารถควบคุมตนเอง และปฏิบัติตามระเบียบ กฎ กติกาของสังคม เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและของส่วนรวมที่บ่งชี้ถึงความมีวินัย

- 1.1 สนใจใฝ่รู้
- 1.2 ควบคุมตนเอง
- 1.3 รับผิดชอบ
- 1.4 มีเหตุผล
- 1.5 ซื่อสัตย์
- 1.6 ทำตามคำสั่ง
- 1.7 ตรงต่อเวลา
- 1.8 เชื้อมั่นในตนเอง
- 1.9 อุตุน
- 1.10 การมีวินัยในการเรียนรู้
- 1.11 เป็นผู้นำ
- 1.12 ความร่วมมือ
- 1.13 การรับฟัง/เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

- 1.14 เคารพในสิทธิของผู้อื่น
- 1.15 การช่วยเหลือพึ่งพาตนเอง
- 1.16 การรู้จักเสียสละและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- 1.17 การช่วยเหลือผู้อื่นและส่วนรวม
- 1.18 การทำตามข้อตกลง
- 1.19 ความเชื่อ

2. ค่านิยมประชาธิปไตย คือ คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของบุคคลที่เห็นคุณค่าของตนเอง และคุณค่าของผู้อื่น เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ด้วยน้ำใจที่เคารพ และเสียสละใหญ่ด้วยความเข้าใจระหว่างกันและกันด้วยความสันติ พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความมีประชาธิปไตย คือ

- 2.1 เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น
- 2.2 การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 2.3 การเคารพสิทธิ บำรุงรักษาสิทธิของตนเอง
- 2.4 มองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจผู้อื่น
- 2.5 การเคารพกติกาของสังคม
- 2.6 การเคารพสิทธิของผู้อื่น
- 2.7 มีความเสียสละ
- 2.8 ความมีเหตุผล
- 2.9 ไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการ
- 2.10 ทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็น

ชูชัย อัจฉริยะ (2553, หน้า 22) กล่าวว่า การเสริมสร้างควมมีวินัยของนักเรียนมีหลายแนวทาง เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จนกระทั่งเกิดการปฏิบัติเป็นกิจนิสัยเคยชินด้วยความเต็มใจและสมัครใจ เช่น ให้ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างระเบียบ วิธีปฏิบัติให้แก่ นักเรียน การฝึกวินัยเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นการสอนเด็กให้รู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่นักเรียน ซึ่งเด็กควรมีความรู้เกี่ยวกับวินัยในเรื่องต่างๆ เช่น ความประพฤติทั่วไป วินัยในกิจวัตรประจำวัน วินัยในการเรียน วินัยในการทำงาน และในการควบคุมตนเอง การสร้างวินัยยังทำให้เกิดความสุขและนำไปสู่การปฏิบัติด้วยความพึงพอใจได้ เพราะในด้านจิตใจนั้นจะต้องประกอบด้วย การคิดดี พูดดี และทำดี

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างวินัยนักเรียน เป็นการใช้วิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ ปลูกฝังการมีระเบียบวินัย อบรมให้ความรู้ด้านวินัย มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้

ประเภทของระเบียบวินัย

มีนักวิชาการและนักการศึกษา ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทของระเบียบวินัยออกเป็นดังนี้

จุฑาทิพย์ จิตคดี (2552, หน้า 12) กล่าวว่า วินัยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ วินัยในตนเอง ซึ่งเป็นจิตสำนึกภายในของตนเองสามารถควบคุมจิตใจและพฤติกรรมของตนเองได้และวินัยทางสังคม ซึ่งเป็นวินัยที่เกิดจากการควบคุมอำนาจจากภายนอก ส่งผลต่อการควบคุมจิตใจ และพฤติกรรมของบุคคล เช่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย เป็นต้น

ณัฐนิชา สมฤกษ์ (2554, หน้า 21-22) กล่าวว่า วินัยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. วินัยต่อตนเอง ซึ่งเป็นจิตสำนึกภายในของตนเองทำ สามารถควบคุมจิตใจและพฤติกรรมของตนเองได้ วินัยในตนเองเป็นความสามารถของแต่ละบุคคลในการควบคุมตนเองทั้งด้านอารมณ์ และพฤติกรรมให้สามารถประพฤติปฏิบัติตนได้ในทางที่ถูกต้อง โดยไม่มีใครบังคับและไม่ได้เกิดจากกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับของสังคม แต่เกิดจากตนเองที่เห็นคุณค่าในการกระทำ และไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเองและสังคม

2. วินัยทางสังคม (วินัยต่อส่วนรวม) ซึ่งเป็นวินัยที่เกิดจากการควบคุมของอำนาจภายนอกส่งผลต่อการควบคุมจิตใจ และพฤติกรรมของบุคคลซึ่งกระทบต่อสังคมที่อาศัย เช่น การประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย เป็นต้น

ปริญทร ใหม่คามิ (2556, หน้า 25) กล่าวว่า ประเภทของวินัยเป็นการยึดตามวัตถุประสงค์ และแนวทางปฏิบัติไว้หลายประการ โดยมีวินัยภายนอก หมายถึง การแสดงออก เป็นการมองจากภายนอกกว่ามีการกระทำดี ทั้งต่อตนเองและส่วนรวมและการมีวินัยภายใน หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองได้ในด้านอารมณ์และพฤติกรรมของตน เพื่อให้พฤติกรรมเป็นไปตามที่มุ่งหวังและไม่ขัดต่อระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมวางไว้นั่นเอง

จากที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่าวินัยความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่น และความพยายามในการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนให้บรรลุผลสำเร็จ ยอมรับผลของการกระทำนั้นๆ ทั้งด้านดีและด้านเสีย พร้อมทั้งจะปรับปรุงงานของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยความรับผิดชอบมักจะเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้นักเรียนปฏิบัติตามหน้าที่ของตนโดยไม่ต้องมีการบังคับจากบุคคลอื่น

อาจสรุปได้ว่า ประเภทของวินัย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือวินัยต่อตนเอง และวินัยต่อส่วนรวม วินัยต่อตนเอง เป็นพฤติกรรมที่ตนเองพึงปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของตนเอง และวินัยต่อส่วนรวม เป็นสิ่งที่พึงถือเป็นหลักเกณฑ์ ข้อบังคับ ในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียนคนอื่น ซึ่งความมีวินัยของนักเรียน 2 ด้านได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง 1) การแต่งกาย 2) การตั้งใจเรียน 3) การตรงต่อเวลา 4) การเข้าแถว 5) การพูด ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม 1) การรักษาความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน 2) การปฏิบัติตามระเบียบแนวปฏิบัติของโรงเรียน 3) การรักษาสมบัติของโรงเรียน 4) การทิ้งขยะ 3) การเสริมสร้างวินัยนักเรียน

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

นักการศึกษาและนักวิจัยหลายท่านได้ให้ความหมายของ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) หรือนิยมเรียกว่า PAR เกี่ยวข้องกับการวิจัยอยู่ 2 ประเภท คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 71) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) หมายถึง กิจกรรมที่ดำเนินเพื่อแก้ปัญหา โดยคิดค้นวิธีการลงมือปฏิบัติแก้ปัญหานั้น สามารถแก้ปัญหได้อย่างสมบูรณ์หรือแก้ปัญหได้ในระดับหนึ่ง ครูได้ความรู้ใหม่นับว่าเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

สำราญ กำจัดภัย และคณะ (2547, หน้า 10) ได้สรุปเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการว่าเป็นการวิจัยที่ผู้ทำวิจัยคือผู้ปฏิบัติงานในองค์การ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในองค์การนั้น ซึ่งอาจมีคนเดียวหรือหลายคนหรือทุกคนในองค์การ ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหหรือพัฒนาองค์การให้ดีขึ้น โดยนำวิธีการ แนวทาง หรือกิจกรรมที่ผ่านการ

พิจารณาตรวจสอบแล้วว่าเหมาะสมไปทดลองปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ มีการติดตาม ตรวจสอบและประเมินกระบวนการปฏิบัติงาน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่สะท้อนผล ของการประเมินเป็นระยะ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนปรับปรุงแก้ไขงานส่วนที่ยัง เป็นปัญหา จากนั้นจึงดำเนินการแก้ไขและพัฒนาต่อไปจนกระทั่งปัญหาที่เกิดขึ้นได้รับการ คลี่คลายสู่เป้าหมายที่ต้องการ

นิตยา รัชชวงษ์ (2552, หน้า 49) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าร่วมมือกันอย่างเป็นระบบของกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน เพื่อทำความเข้าใจ ในปัญหาหรือข้อสงสัยที่กำลังเผชิญอยู่ และให้ได้แนวทางการปฏิบัติหรือการแก้ไข ปรับปรุงที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในการปฏิบัติงาน ซึ่งถ้ากล่าวในบริบทของ โรงเรียน ก็คือการวิจัยที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและชั้นเรียน โดยที่ครูพยายามปรับปรุงการ จัดการเรียนการสอนของตนเอง จากการสะท้อนของตนเอง การหาข้อสรุปเพื่อแก้ปัญหาที่ กำลังเผชิญอยู่ รวมทั้งการใช้ความเข้าใจและมโนทัศน์ของตนเองมากกว่าของผู้เชี่ยวชาญ การวิจัยการปฏิบัติการจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้องได้ใช้ ความสามารถหรือควบคุมสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ด้วยตนเอง

นิมนวล ทองผล (2552, หน้า 26) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็น การดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบเป็นปัญหาเฉพาะเรื่องและต้องดำเนินการ อย่างริบถ้วนของผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้องผลจากการวิจัยจะทำให้เกิดการพัฒนากการ ปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

สุวิมล ว่องวานิช (2552, หน้า 10) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้น เรียนเป็นการวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในห้องเรียนแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและนำผล มาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ ต้องอย่างรวดเร็วนำผลไปใช้ทันทีและสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของตนให้ ทั้งตนเองและกลุ่มผู้ร่วมงานในโรงเรียนได้มีโอกาสอภิปราย และเปลี่ยนความคิดเห็นใน แนวทางที่ได้ปฏิบัติ และผลที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

วีระศักดิ์ สุภาพ (2552, หน้า 37) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการ คือ รูปแบบของวิธีการศึกษาค้นคว้าแบบส่องสะท้อนตนเองเป็นหมู่คณะของกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ในสถานการณ์ทางสังคม เพื่อต้องการที่จะพัฒนาหาลักษณะที่ชอบธรรมและความชอบ ด้วยเหตุผลของวิธีการปฏิบัติงาน และได้แนวทางการปฏิบัติหรือวิธีการแก้ไขปรับปรุงที่ทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในการปฏิบัติงาน

อิลเลียต (Elliott, 1978, cccc unpagged, อ้างถึงใน ประวิต เอรารวรรณ์, 2545, หน้า 8-9) ได้ศึกษาไว้ว่า ลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการมีอยู่ 10 ประการ โดยอาศัยแนวคิดของ Elliott ดังนี้

1. ปัญหาที่นำมาวิจัย ต้องเป็นปัญหาของผู้ปฏิบัติการ
2. ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้
3. ปัญหานั้นเป็นปัญหาเชิงปฏิบัติ ไม่ใช่ปัญหาเชิงทฤษฎีหรือหลักการ
4. มีการเสนอทางออกของปัญหาและปรับเปลี่ยนไปจนกว่าการวิจัยจะเสร็จสิ้น
5. เป้าหมาย คือ ต้องการให้ผู้ศึกษาค้นคว้าเข้าใจปัญหา
6. ใช้วิธีวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study) เพื่อบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย และสถานการณ์ปัญหาที่เกาะติดเพื่อการศึกษา
7. กรณีศึกษาในที่นี้ เป็นการรายงานตามการรับรู้ และความเชื่อในสิ่งต่างๆ ของครู หรือผู้เรียน
8. ใช้การบรรยายข้อมูลจากสัญลักษณ์ทางภาษาที่แสดงออกมาในชีวิตประจำวัน
9. กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะสามารถตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลได้อย่างอิสระ
10. เปิดรับหรือรวบรวมข้อมูลได้อย่างอิสระภายในกลุ่ม หรือในระหว่างการปฏิบัติ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมคือ กระบวนการค้นคว้าหาวิธีการในการแก้ปัญหาโดยกลุ่มบุคคลหรือองค์กรในชุมชนที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันประเมินผลอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ได้แนวทางการปฏิบัติหรือวิธีการแก้ไขปรับปรุงที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

เคมมิส และแมคแทกการ์ท (Kemmis and Mc Taggart, 1988, อ้างถึงในองอาจ นัยพัฒน์, 2551, หน้า 301-303) ได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ 4 ขั้นตอนหลักคือ 1) การวางแผน (Planning) 2) การปฏิบัติการ (Action) 3) การสังเกตการณ์ (Observation) กระบวนการ และผลของการเปลี่ยนแปลงและ

4) การสะท้อนกลับ (Reflection) กระบวนการและผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและปรับปรุงแผนการปฏิบัติงาน (Re-Planning) และดำเนินการเช่นนี้ต่อไปเรื่อยๆ ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการวิจัยหลักที่หมุนเคลื่อนไปเป็นวัฏจักรของกระบวนการวิจัยเสมือนแหล่งที่ก่อให้เกิดความรู้เชิงปฏิบัติและกลไกการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้แก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องหรือเป็นการดำเนินงานวิจัยที่ไม่แยกกิจกรรมการสืบค้นหาความรู้ความจริงออกจากกิจกรรมการพัฒนา ซึ่งการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสามารถประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยตามแนวคิดเคมมิส และแมคแทกการ์ทได้ ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละขั้น

1. ขั้นการวางแผน (Planning) เป็นขั้นเริ่มต้นซึ่งดำเนินการด้วยการสำรวจปัญหาที่ต้องการให้มีการแก้ไขหรือพัฒนาโดยผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ครูผู้สอนในชั้นเรียนและผู้เกี่ยวข้องอาจเป็นครูอื่นๆ ที่สอนร่วมกัน นักเรียน ผู้ปกครองและ/หรือผู้บริหารตลอดจนชุมชน วางแผนร่วมกันโดยการสำรวจสภาพปัญหาที่ต้องการแก้ไข จะใช้วิธีการใดบ้างบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วมเป็นอย่างไร เครื่องมือที่ใช้ในการแก้ปัญหา มีอะไรบ้าง เป็นต้น ในขั้นการวางแผนจะมีการปรึกษาร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนร่วม ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นสภาพปัญหาได้ชัดเจน รอบด้าน สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นแล้วร่วมกันกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ

2. ขั้นการปฏิบัติการ (Action) เป็นการนำข้อมูลจากขั้นวางแผนงานมาดำเนินการปฏิบัติ โดยผู้มีส่วนร่วมใช้การวิเคราะห์วิจารณ์ประกอบการปฏิบัติไปด้วย โดยร่วมกันให้ข้อมูลย้อนกลับว่าแผนที่วางไว้อย่างสมเหตุสมผลนั้นปฏิบัติได้จริงมากน้อยเพียงใดและอาจมีอุปสรรคอื่นๆ มาเกี่ยวข้องโดยไม่คาดคิด ฉะนั้นแผนงานที่กำหนดไว้ อาจจะยืดหยุ่น โดยผู้มีส่วนร่วมต้องใช้วิจารณญาณและการตัดสินใจที่เหมาะสมและมุ่งการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ด้วย

3. ขั้นการสังเกตการณ์ (Observation) ในการดำเนินการวิจัยในขั้นปฏิบัติ จำเป็นต้องมีการสังเกตการณ์ควบคู่ไปด้วย เพื่อให้เกิดความเที่ยงตรงในการปฏิบัติ ควรให้ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่ายได้ร่วมการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างระมัดระวัง พร้อมกับจับบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งที่คาดหวังและไม่ได้คาดหวัง สิ่งที่ต้องทำกาสังเกต คือกระบวนการของการปฏิบัติการสังเกต (The Action Process) ผลของการปฏิบัติการ (The Effects of Action) และสภาพแวดล้อมและข้อจำกัดของการปฏิบัติ (The Circumstances and Constraints) การสังเกตนี้รวมถึงการรวบรวมผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติโดยมากจะใช้

เครื่องมือในการสังเกตเพื่อบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพ หรือแบบสังเกตที่วัดผลออกมาในเชิงปริมาณใช้แบบสำรวจ แบบสอบถามวัดสิ่งที่ต้องการทราบความเปลี่ยนแปลงด้วย

4. **ขั้นการสะท้อนกลับ (Reflection)** ขั้นตอนสุดท้ายของวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการคือการประเมินหรือตรวจสอบกระบวนการ ผู้มีส่วนร่วมจะต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่างๆ ที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนชุมชน และสังคม โดยร่วมกันอภิปรายเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้น การประเมินโดยผู้มีส่วนร่วมจะทำให้ข้อมูลครอบคลุมรอบด้าน โดยข้อมูลที่จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและวางแผนการปฏิบัติต่อไปจนกว่าจะสามารถแก้ปัญหาหรือพัฒนางานที่เกิดขึ้นได้

สุวิมล ว่องวาณิช (2552, หน้า 23) กล่าวว่า ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีกระบวนการทำงานที่เป็นวงจรการวิจัยแบบขดลวด มี 4 ขั้นตอน คือ การวางแผนหลังจากการวิเคราะห์และกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข (Plan) การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (Act) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe) และการสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงานให้ผู้มีส่วนร่วมได้วิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานต่อไป (Reflect) วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้ เรียกว่า วงจร PAOR

จากขั้นตอนของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมข้างต้น สรุปได้ว่า กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการสามารถนำมาใช้ในการประยุกต์และพัฒนางานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษา โดยกำหนดขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ 4 ขั้นตอนหลักคือ

- 1) การวางแผน (Planning) 2) การปฏิบัติการ (Action) 3) การสังเกตการณ์ (Observation)
- 4) การสะท้อนกลับ (Reflection) ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวนี้ สามารถแก้ปัญหาและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพได้

3. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สมบัติ ท้ายเรือคำ (2547, หน้า 43) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การวิจัยที่มุ่งแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางานของหน่วยงานองค์กร หรือชุมชนตามแนวทางที่บุคคลหลายฝ่ายซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมในกิจกรรมการวิจัยทุกขั้นตอน นับตั้งแต่ขั้นตอนแรกเริ่ม จนกระทั่งสิ้นสุดการดำเนินการวิจัย

สำราญ กำจัดภัย และคณะ (2548, หน้า 11) กล่าวว่า การวิจัยแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการค้นหาข้อมูลร่วมกันระหว่างนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมาย เพื่อใช้

ในการอธิบายปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือองค์การที่สนใจศึกษา การวิจัยประเภทนี้จะไม่เรียกกลุ่มเป้าหมายในการทำวิจัยว่า กลุ่มตัวอย่าง หรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เหมือนกับการวิจัยทั่วไป แต่จะเรียกว่า “นักวิจัยภายใน หรือ นักวิจัยร่วม” เพราะบทบาทของกลุ่มเป้าหมายไม่ใช่เพียงเป็นผู้ให้ข้อมูลแต่จะเป็นผู้มีส่วนร่วมในการทำวิจัย ในขณะที่นักวิจัยเอง (นักวิจัยภายนอก) ก็ไม่ใช่เพียงเป็นผู้สังเกตการณ์ภายนอกเท่านั้น แต่จะเข้ามามีส่วนร่วมในปัญหาของกลุ่มเป้าหมายที่นักวิจัยทำงานร่วมอยู่ด้วย

ชัชวาล ทัดศิวิชัย (ออนไลน์, หน้า 2554) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหมายถึง การร่วมกันดำเนินกระบวนการวิจัยโดยผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ทั้งที่เป็นชาวบ้านและนักพัฒนา กับผู้วิจัยภายนอก เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพความจริงของสังคมนั้น และเพื่อให้เห็นภาพแห่งคุณลักษณะสำคัญของการการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่เด่นชัด

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการค้นคว้าหาวิธีการในการแก้ปัญหาโดยกลุ่มบุคคลหรือองค์กรในชุมชนที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันประเมินผลอย่างมีระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้ได้รูปแบบหรือแนวทางไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน

ชนิษฐา กาญจนรังสี (ออนไลน์, 2554) ได้เสนอแนวคิดพื้นฐานในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องไม่สิ้นสุด ในวงจรไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ การวิจัยจะประสบความสำเร็จได้เมื่อนักวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเชื่อว่าทุกคนมีศักยภาพและมีความสามารถในการคิดและการทำงานร่วมกัน การวิจัยเริ่มจากความรู้สึกของคนที่มีปัญหาหรือความต้องการของชุมชนแล้วสร้างความเข้าใจและกระทำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

เคมมิสและแมคแทกการ์ท (Kemmis and Mc Taggart, 1988, หน้า 47 – 48, อ้างถึงใน อังคณา ตุงคะสมิต, 2550, หน้า 74) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นวัฏจักรของกระบวนการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกตและการสะท้อนผล กระบวนการหนึ่งวงจรนั้นใช้ระยะเวลาในการดำเนินการไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของกิจกรรมที่ทำในแต่ละขั้นตอนในแต่ละวงจร กิจกรรมบางอย่างการดำเนินการจนครบวงจรอาจใช้ระยะเวลาเพียง 7 – 10 วันเท่านั้น เช่น การจัดการเรียนการสอน ขณะที่กิจกรรมบางอย่างใช้ระยะเวลาในการดำเนินการนานถึง 1 ปี

กล่าวโดยสรุป การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน โดยนำเอาวิธีการแนวทางเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา เป็นกระบวนการที่มีวงจรต่อเนื่องไปไม่สิ้นสุด โดยมีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายทำงานร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

บริบทโรงเรียนอนุบาลสาสนสิทธิ์อำนวย

ผู้วิจัยได้เสนอข้อมูลเกี่ยวกับบริบทและแนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนอนุบาลสาสนสิทธิ์อำนวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จากการศึกษาสารสนเทศของโรงเรียน สอบถามข้อมูลเบื้องต้น และสังเกตสภาพทั่วไป ตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา

1.1 ที่ตั้งของสถานศึกษา (โดยสังเขป)

ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ โรงเรียนอนุบาลสาสนสิทธิ์อำนวย ก่อตั้งเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2470 มีคุณวิศิษฐ์อุตรการ เป็นนายอำเภอบึงกาฬ โรงเรียนนี้ก่อตั้งและดำรงอยู่ด้วยเงินศึกษาฟรี เดิมอาศัยศาลาวัดโพธิ์ชัยปัจจุบัน คือ วัดสโฆธานนิคม บ้านโพธิ์หมากแข้ง เป็นที่เรียน

1.2 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดดังนี้

- 1) ระดับปฐมวัย อนุบาล 1-2
- 2) ระดับประถมศึกษา จัดการเรียนการสอน 2 ช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) และ ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) โรงเรียนอนุบาลสาสนสิทธิ์อำนวย ได้จัดการศึกษาให้กับประชาชนในเขตพื้นที่บริการและนอกเขตพื้นที่บริการ ให้มีสิทธิเข้าเรียนโดยเสมอภาคกัน ทั้งบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ และบุคคลที่มีความพิการ ทั้งทางร่างกายสติปัญญา และความบกพร่องด้านอื่นๆ ได้มีโอกาสเข้าเรียน โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาแต่อย่างใด การจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำจริง ปฏิบัติจริง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมทั้งเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม ปลูกฝังเด็กให้รักความเป็นไทย สืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมอันดีไว้

2. ข้อมูลบุคลากร

ด้านบุคลากร ได้ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนได้พัฒนาตนเอง โดยการส่งเข้าอบรมเป็นประจำเพื่อให้มีความรู้และประสบการณ์ใหม่อยู่เสมอ ให้ทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน รวมทั้งการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาอีกด้วย

ด้านนักเรียน ได้ส่งเสริมสนับสนุนนักเรียน ได้เข้าแข่งขันประกวดกิจกรรมทางวิชาการอยู่ประจำ จนได้รับรางวัลหลายกิจกรรม ทั้งรางวัลระดับอำเภอ หรือระดับเขตการศึกษาในแต่ละปีการศึกษา

ตาราง 1 แสดงข้อมูลจำนวนนักเรียนก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษาจำแนกรายชั้น และเพศ โรงเรียนอนุบาลสาสนสิทธิ์อำเภอยาย ปีการศึกษา 2559

ชั้นเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน			หมายเหตุ
		ชาย	หญิง	รวม	
อนุบาล 1	2	28	32	60	
อนุบาล 2	2	29	29	58	
รวมก่อนประถมศึกษา	4	57	61	118	
ประถมศึกษาปีที่ 1	3	45	39	84	
ประถมศึกษาปีที่ 2	3	41	44	85	
ประถมศึกษาปีที่ 3	3	41	44	85	
ประถมศึกษาปีที่ 4	3	47	44	91	
ประถมศึกษาปีที่ 5	3	40	43	83	
ประถมศึกษาปีที่ 6	3	45	47	92	
รวมประถมศึกษา	18	256	261	520	
รวมทั้งหมด	22	313	322	635	

ตาราง 2 แสดงข้อมูลจำนวนบุคลากร และลูกจ้างประจำ ที่เป็นครูประจำชั้นเรียน
โรงเรียนอนุบาลสาสนสิทธิ์อำนาจ ปีการศึกษา 2559

ที่	ชั้นเรียน	รายชื่อบุคลากร	ตำแหน่ง
1		นายสุปรณิษ อุดมเพ็ญ	ผู้อำนวยการ
2		นายสุดใจ ปุณริบูรณ์	ครูชำนาญการพิเศษ
3	อนุบาล 1/1	นางประภัสสร กุลมะโฮง	ครูชำนาญการพิเศษ
4	อนุบาล 1/2	นางวนิสรา ปุณริบูรณ์	ครูชำนาญการพิเศษ
5	อนุบาล 2/1	นางสาววนิดา พลยางนอก	ครูชำนาญการพิเศษ
6	อนุบาล 2/1	นางจันทร์ภาพร บั้งทอง	ครูผู้ช่วย
7	ประถมศึกษาปีที่ 1/1	นางยุวดี แพงโคตร	ครูชำนาญการพิเศษ
8	ประถมศึกษาปีที่ 1/2	นายบัณฑิต สอนโพธิ์	ครูชำนาญการพิเศษ
9	ประถมศึกษาปีที่ 1/3	นางปิยวรรณ สัตตาคม	ครูชำนาญการพิเศษ
10	ประถมศึกษาปีที่ 2/1	นางทิพย์สุดา นามรส	ครูผู้ช่วย
11	ประถมศึกษาปีที่ 2/2	นายไพบูลย์ พุทธบุรี	ครูชำนาญการพิเศษ
12	ประถมศึกษาปีที่ 2/3	นางบุญรีน พิลางาม	ครูชำนาญการพิเศษ
13	ประถมศึกษาปีที่ 3/1	นายยุทธพงษ์ โยธะการี	คศ. 2
14	ประถมศึกษาปีที่ 3/2	นายชัชวาลย์ ปุณริบูรณ์	ครูชำนาญการพิเศษ
15	ประถมศึกษาปีที่ 3/3	นางรดากานต์ นามเกต	คศ.1
16	ประถมศึกษาปีที่ 4/1	นายอดุลย์ แพงโคตร	ครูชำนาญการพิเศษ
17	ประถมศึกษาปีที่ 4/2	นางสุภาภรณ์ สุกทน	ครูชำนาญการพิเศษ
18	ประถมศึกษาปีที่ 4/3	นายบุญถม บุตรมา	ครูชำนาญการพิเศษ
19	ประถมศึกษาปีที่ 5/1	นางสาวณัฐพร ฝ่ายพันธ์	ครูผู้ช่วย
20	ประถมศึกษาปีที่ 5/2	นางอรพฎ ระดาฤทธิ	ครูชำนาญการพิเศษ
21	ประถมศึกษาปีที่ 5/3	นางฉวีวรรณ พรหมมุก	ครูชำนาญการพิเศษ
22	ประถมศึกษาปีที่ 6/1	นางกัลยาณี เนื่องอาษา	ครูผู้ช่วย

ตาราง 2 (ต่อ)

ที่	ชั้นเรียน	รายชื่อบุคลากร	ตำแหน่ง
23	ประถมศึกษาปีที่ 6/2	นางอักษร จันทะสา	อัตราจ้าง
24	ประถมศึกษาปีที่ 6/3	นายรณยุทธ์ ณรงค์ชัย	คศ.1
25	ครูพี่เลี้ยง	นายสุทิน แดวขุนทด	อัตราจ้าง
26	ครูห้องสมุด	นางจิรภา สอนใจ	อัตราจ้าง
27		นางจวีร์ภรณ์ คล่องดี	ครูผู้ช่วย
รวมทั้งหมด		27	

3. ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน

3.1 เขตบริการของโรงเรียน

เขตบริการของโรงเรียนอนุบาลสาสนสิทธิ์อำเภอยะรัง ประกอบด้วย เขตพื้นที่การปกครองจำนวน 1 ตำบล 4 หมู่บ้าน ได้แก่

1. หมู่ที่ 1 บ้านโพธิ์หมากแข้ง ประชากร ชาย 730 คน หญิง 720 คน
รวม 1,450 คน
2. หมู่ที่ 2 บ้านโนนหนามแท่ง ประชากร ชาย 548 คน หญิง 562 คน
รวม 1,110 คน
3. หมู่ที่ 6 บ้านดงสว่าง ประชากร ชาย 582 คน หญิง 612 คน
รวม 1,194 คน
4. หมู่ที่ 10 บ้านโนนจำปาทอง ประชากร ชาย 232 คน
หญิง 330 คน รวม 562 คน

3.2 ลักษณะภูมิประเทศตำบลโพธิ์หมากแข้ง

ลักษณะภูมิประเทศที่ตั้งของโรงเรียนอนุบาลสาสนสิทธิ์อำเภอยะรัง สามารถสรุปโดยสังเขป ได้ดังนี้

ลักษณะภูมิประเทศตำบลโพธิ์หมากแข้ง พื้นที่ที่ราบลุ่ม มีภูมิลังคาอยู่ทางทิศตะวันออกของตำบล มีแม่น้ำไหลผ่านหลายสาย เช่น ห้วยน้ำเมา, ห้วยทรายและห้วยหนองบัว มีที่ราบสูงบริเวณไหล่เขา ดินส่วนใหญ่เป็นดินชุ่ม

3.3 การคมนาคมขนส่ง ในเขตบริการของโรงเรียนอนุบาลสาสนสิทธิ์

อำนาจ มีเส้นทางคมนาคมทางรถยนต์ระหว่างหมู่บ้าน 4 หมู่บ้านผ่านหน้าโรงเรียน ปัจจุบันนับว่า สะดวกและรวดเร็วเนื่องจากมีโครงข่ายการคมนาคมสะดวกและรวดเร็ว ซึ่งประกอบด้วย เป็นถนนลาดยางทั้งหมด 4 สาย คือ 1) บ้านโพธิ์หมากแข้ง 2) บ้านโนนหนามแท่ง 3) บ้านดงสว่าง และ 4) บ้านโนนจำปาทอง

3.4 ด้านเศรษฐกิจ สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของพื้นที่ภายในเขตบริการของโรงเรียนอนุบาลสาสนสิทธิ์อำนาจ ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก 85 % ประกอบด้วย ทำนา ทำไร่ ทำสวนยางพารา ทำสวนมันสำปะหลัง พืชเศรษฐกิจ ที่ทำรายได้เข้าหมู่บ้าน ได้แก่ ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง อ้อย เลี้ยงสัตว์ ลำไย มะม่วง มะละกอก เป็นต้น ส่วนสาขาการประมง ได้แก่ ปลานิลกระชัง และเลี้ยงปลาตามธรรมชาติ เป็นต้น สาขาอันดับรองจากภาคเกษตรกรรม คือ ภาคอุตสาหกรรม ซึ่งได้แก่ อุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตร เช่น ปลาข้าวแปรรูปบรรจุกระป๋อง (แจ่วบอง) ยางแผ่นรมควัน กั้วยอบสมุนไพร ไม้กวาด สุรากลั่น การทอผ้าขาวม้าของกลุ่มแม่บ้าน

3.5 การนับถือศาสนา ประชากรในเขตบริการของโรงเรียนอนุบาลสาสนสิทธิ์อำนาจ นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 97 รองลงมานับถือศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ร้อยละ 2 และนับถือศาสนาซิก ร้อยละ 1 ตามลำดับ สรุปข้อมูลทางสังคมและภูมิศาสตร์ ปีการศึกษา 2558 เนื้อที่ทั้งหมดของเขตบริการ 103 ตารางกิโลเมตร

4. แผนปฏิบัติการประจำปี 2559 โรงเรียนอนุบาลสาสนสิทธิ์อำนาจ

วิสัยทัศน์ มุ่งส่งเสริมพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประสานคุณธรรม นำแบบอย่างที่ดี มีบริเวณสะอาดร่มรื่น สุขสดชื่นแหล่งเรียนรู้ สุวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง หลีกเลี้ยงสิ่งเสพติด คิดแบบประชาธิปไตย อนามัยเทคโนโลยีทันสมัย

พันธกิจ

1. พัฒนาระบบบริหารทุกระดับทุกช่วงชั้น
2. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียน ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม
3. ส่งเสริมให้เป็นผู้มีจิตสำนึก รับผิดชอบต่อสาธารณะ ส่วนรวม และร่วมพัฒนาสิ่งแวดล้อม
4. ส่งเสริมการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมของโรงเรียน
5. พัฒนาระบบงานอนามัยของโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างสุขนิสัยของผู้เรียน ให้มีสุขภาพจิตที่ดี

6. ส่งเสริมความสัมพันธ์ของชุมชน และการสร้างเครือข่าย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา
7. พัฒนาระบบการบริหารจัดการของโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพเอื้อต่อการปฏิรูปการเรียนรู้
8. ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคน มีระเบียบวินัย มีกิริยามารยาทที่ดี อ่อนน้อมถ่อมตน พุดจาสุภาพเรียบร้อย
9. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรอบรู้ สถานที่สำคัญในท้องถิ่น

ความคาดหวังของโรงเรียน

1. นักเรียนในเขตบริการ 4 หมู่บ้าน ได้เข้ารับการเตรียมความพร้อมในระดับปฐมวัยและได้เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาในช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ทุกคน
2. นักเรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถ ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพนักเรียนของ สพฐ. โดยเน้นความสามารถในด้านการใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องตามหลักภาษา และสามารถใช้อังกฤษเพื่อสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ และตามหลักวิชาการพื้นฐาน ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ สามารถคิดและแก้ปัญหาเป็น สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้
3. นักเรียนทุกคนมีคุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
4. นักเรียนทุกคนมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์แข็งแรง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน
5. นักเรียนทุกคนเห็นคุณค่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย
6. โรงเรียนปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ ฝึกให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง แสวงหาความรู้ เรียนรู้ร่วมกัน จัดการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงกับสภาพชุมชนและสิ่งแวดล้อม ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม จัดสภาพแวดล้อมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและได้พัฒนาเต็มศักยภาพ พัฒนาโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางการปฏิรูปการเรียนรู้
7. ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีระบบ

8. นักเรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานในการใช้คอมพิวเตอร์

9. โรงเรียนปรับปรุงอาคารสถานที่ให้สะอาดร่มรื่นสวยงาม เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน สังคมต่อไป

แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา

1. ขอความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการมีส่วนร่วมรายได้ระหว่างเรียนของผู้เรียน
2. ส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนเพื่อจัดหาสื่ออุปกรณ์ เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีความเป็นเลิศทุกๆ ด้าน
3. ส่งเสริมการจัดบริการทางการศึกษาแก่นักเรียนอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ โดยเน้นนโยบาย 4 ประกัน
4. สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน
5. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการสู่มาตรฐานสากล
6. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
7. ร่วมมือกับพลังมวลชนทุกภาคส่วนของชุมชนพัฒนาวิชาการของสถานศึกษา และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น
8. ส่งเสริมการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และตรวจสอบได้
9. เร่งรัดจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการบริหารจัดการได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ
10. เร่งรัดเพื่อจัดหาสื่ออุปกรณ์ ตลอดจนจรรยาบรรณท้องถิ่น ทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ เพื่อช่วยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

บริบทเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาความมีระเบียบวินัยของนักเรียน

โรงเรียนอนุบาลสาสนสิทธิ์อำเภอยายิ่งยวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ สภาพชุมชนโดยรวม ประชากรในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม เป็นลักษณะประเพณีสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ แต่รายได้หลักของชุมชนมาจากการขายแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและการขายบริการมักรับจ้างในต่างอำเภอต่างจังหวัดและต่างประเทศ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงปล่อยให้เด็กตกเป็นภาระเลี้ยงดูของ

คนชรา เกิดปัญหา นักเรียนขาดความอบอุ่นทางครอบครัว ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของ ผู้ปกครอง ขาดการดูแลเอาใจใส่ จากสภาพที่ผู้วิจัยได้สังเกต พบว่า นักเรียนขาด ความมีระเบียบวินัยหลายด้าน เช่น การแต่งเครื่องแบบไม่ถูกต้องตามที่สถานศึกษากำหนด เลื้อยปล่อยลอยซายซายออกนอกทางเก่ง ไม่สวมถุงเท้า ใส่รองเท้าแตะมาโรงเรียนโดยไม่มี เหตุผล ใส่เครื่องประดับตามสมัย ออกนอกโรงเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต การไม่แสดง ความเคารพครู ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งครู การพูดจากับครูในขณะที่อยู่ในห้องเรียน หรือ นอกห้องเรียน หยอกล้อกันในห้องเรียน ไม่ส่งการบ้าน ขาดความรับผิดชอบงาน ที่ได้รับมอบหมาย ส่งผลให้เกิดปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และปัญหาอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย โรงเรียนจึงจำเป็นต้องพัฒนาการดำเนินงานโดยประสาน ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การเสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาศักยภาพครู ในการเสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสาสนสิทธิ์อำเภอสว่างแดนดินสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ อันจะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน และการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

นราศัย ศิริพันธ์ (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาวินัยนักเรียนด้าน ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อหน้าที่ โรงเรียนท่าช้างราษฎร์บำรุง อำเภอนนทบุรี กรุงเทพมหานคร จังหวัดนครราชสีมา เกิดจากสาเหตุการทำผิดระเบียบวินัยของนักเรียนแบบซ้ำซาก จนเกิดปัญหา ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู นักเรียนไม่ยอมปฏิบัติและร่วม กิจกรรม ซึ่งมีสาเหตุจากการขาดวินัยในตนเองและวินัยต่อหน้าที่เป็นปัญหาทำให้ผลการ เรียนต่ำ นักเรียนไม่ตั้งใจเรียน การศึกษานี้มีความมุ่งความ เพื่อพัฒนาการดำเนินการ เสริมสร้างวินัยของนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ โรงเรียนท่าช้างราษฎร์บำรุง อำเภอนนทบุรี กรุงเทพมหานคร จังหวัดนครราชสีมา การดำเนินการ พัฒนาใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการแบบ 2 วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาได้แก่ การประชุมปรึกษา กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ได้แก่ แบบสังเกต แบบบันทึก แบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียน มีความเหมาะสมและได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้ผลการพัฒนาเป็นที่น่าพอใจ นักเรียนมีวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และวินัยด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีเกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างมีความสุข

ทรงศักดิ์ สารรัตน์ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างระเบียบวินัยนักเรียน โรงเรียนหนองชนพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างระเบียบวินัยนักเรียน โรงเรียนหนองชนพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ พบว่า สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมระเบียบวินัยนักเรียน ยังไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร ปัญหาเกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดจากนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยเฉพาะในเรื่องของระเบียบวินัย การได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองมีบ้างไม่มากนัก ผู้ปกครองนักเรียนเห็นว่านักเรียนในปกครองมีพฤติกรรมด้านระเบียบวินัยในระดับควรปรับปรุงและเห็นว่า นักเรียนควรได้รับการพัฒนาพฤติกรรมในทุกๆ ด้าน 2) ผลการหาแนวทางการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างระเบียบวินัยนักเรียนโรงเรียนหนองชนพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 การประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความตระหนัก ความเข้าใจในแนวทางดำเนินการวิจัยและเสนอสภาพปัจจุบันปัญหาข้อเสนอนะแนวทางการแก้ไข การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ กิจกรรมที่ 2 ศึกษาเอกสารและประชุมระดมสมองเพื่อสร้างองค์ความรู้ กิจกรรมที่ 3 ดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมตามกิจกรรมและโครงการที่กำหนดไว้ตามแผน ซึ่งได้แก่ กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมคัดเลือกนักเรียนดีเด่น การอบรมธรรมะ การเข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมเยี่ยมบ้านและกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่บริการ กิจกรรมที่ 4 นิเทศติดตามผลและเก็บรวบรวมข้อมูล 3) ผลการติดตามและประเมินผลการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างระเบียบวินัยนักเรียนโรงเรียนหนองชนพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า จากการเข้าร่วมโครงการของนักเรียนทำให้พฤติกรรมการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของทางโรงเรียนด้านต่างๆ ดีขึ้นมาก ได้แก่ ด้านการแต่งกายที่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน และด้านความประพฤติของนักเรียน แสดงว่าโครงการพัฒนาและส่งเสริมระเบียบวินัยนักเรียน ช่วยทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมด้านระเบียบวินัยดีขึ้น

ณัฐนิชา สมฤาแสง (2554, บทคัดย่อ) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านดอนชัยวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการมีระเบียบวินัยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านดอนชัยวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและนักเรียน ผลจากการสัมภาษณ์ ซึ่งนำเสนอเป็น 2 ประเด็นคือ 1) สภาพของการมีระเบียบวินัยของนักเรียนผู้เกี่ยวข้องเห็นว่านักเรียนยังไม่มีระเบียบวินัยเท่าที่ควร โดยเฉพาะที่เห็นชัดเจนคือการแต่งกายที่ยังไม่ถูกระเบียบ การนำเสื้อออกนอกกางเกง การไม่สวมรองเท้านักเรียนมาโรงเรียน การสวมใส่เครื่องประดับมาโรงเรียนเช่นต่างหู สร้อยคอ การไม่มาเข้าแถวหน้าเสาธง การไม่เข้าเรียนตรงเวลา การไม่รับผิดชอบในการทำงานการไม่ช่วยเพื่อนทำความสะอาดเวรประจำวัน การไม่รับผิดชอบในการส่งงาน 2) ปัญหาเกิดจากการที่ไม่มีระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจนให้กับนักเรียน การเรียกร้องความสนใจ การเลียนแบบเพื่อน การไม่เห็นความสำคัญของการมีระเบียบวินัย การไม่ตระหนักเห็นความสำคัญของการรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ผู้ปกครองขาดการเอาใจใส่ดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด ขาดการแรงจูงใจในการปฏิบัติตนให้ถูกระเบียบของโรงเรียน 2) ผลการหาแนวทางการเสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านดอนชัยวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 2 ได้มีการประชุมร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาอย่างที่ดีมีประสิทธิภาพ และควรให้บุคลากรไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่จัดกิจกรรมการเสริมสร้างระเบียบวินัยด้านการแต่งกาย การตรงต่อเวลา และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน เป็นที่ยอมรับแล้วนำแนวทางในการเสริมสร้างมาปรับใช้ ได้มีการกำหนดแนวทางและการวางแผนการดำเนินการเสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียน ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัยและกลุ่มเป้าหมาย ได้เสนอโครงการเสริมสร้างระเบียบวินัยโดยมีกิจกรรม ดังนี้

- 1) กิจกรรมสัปดาห์เสริมสร้างระเบียบวินัยนักเรียน 2) กิจกรรมการอบรมคุณธรรมจริยธรรมทุกวันศุกร์ 3) กิจกรรมเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมเสริมสร้างระเบียบวินัย 4) กิจกรรมคนดีศรีดอนชัย 3) ผลการติดตามและประเมินผลการเสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านดอนชัยวิทยา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จากการดำเนินโครงการเสริมสร้างระเบียบวินัยซึ่งมีกิจกรรมย่อย 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมสัปดาห์เสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียน กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมในวันศุกร์ กิจกรรมเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมเสริมสร้างระเบียบวินัย กิจกรรมคนดีศรีดอนชัย พบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรม ด้านการรักษาระเบียบวินัย ด้านการแต่งกาย การตรงต่อเวลา และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ หลังการเสริมสร้างระเบียบวินัยสูงกว่าก่อนการเสริมสร้างระเบียบวินัย

พิมพ์หทัย มะลิลา (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเสริมระเบียบวินัย โดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย วัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาการสร้างเสริมระเบียบวินัยโดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ปีการศึกษา 2552 และเพื่อเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์คะแนนเฉลี่ยจากแบบสังเกต การมีระเบียบวินัย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ปีการศึกษา 2552 หลังการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ปีการศึกษา 2552 โดยใช้แบบสังเกต ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ยของคะแนน และค่าของผลต่างระหว่าง ก่อนใช้และหลังใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาการสร้างเสริมระเบียบวินัยโดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ปีการศึกษา 2552 หลังการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.79 2) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์คะแนนเฉลี่ยจากแบบสังเกต การมีระเบียบวินัย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ปีการศึกษา 2552 หลังการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนใช้กิจกรรม ทั้งในภาพรวมของห้องและ ในรายบุคคล

ทวีชัย อัมพุด และวรรณวดี ม้าลำพอง (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย อำเภอทุ่งหัวช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 จังหวัดลำพูน กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในการสอนในโรงเรียนสามัคคีศรีวิชัย อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ปีการศึกษา 2556 จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก นำไปทดลองใช้ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการวางแผน มีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการส่งเสริมความมีวินัยของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.28 2) ด้านการแบ่งทรัพยากร มีการจัดบรรยากาศในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมเพื่อให้นักเรียนได้แสดงความสามารถมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.04 3) ด้านการกระตุ้นและจูงใจ มีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของความมีวินัยในตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.35 4) ด้านการประสานงาน มีการยอมรับการเปลี่ยนแปลงด้านการส่งเสริมความมีวินัยทุกเมื่อมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.24

ปริญทร ใหม่คามิ (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยป่าหวาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและปัญหาของการมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนปรากฏผล ดังนี้ 1.1 สภาพความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนพบว่า นักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ก้าวร้าว มาเรียนไม่ทันแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบ ไม่ส่งงานตามเวลา นิยมไว้ผมยาว 1.2 สภาพเกี่ยวกับการมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนต่อสังคม พบว่า นักเรียนมีความรับผิดชอบด้านการรักษาความสะอาดตามกลุ่มสี ชอบส่งเสียงดัง ชอบหยอกล้อกันเวลาเข้าแถว 1.3 ปัญหาความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนต่อตนเอง พบว่า นักเรียนบางคนขาดความอบอุ่น เนื่องจากไม่ได้อยู่กับบิดามารดา จึงแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพื่อเรียกร้องความสนใจในด้านต่างๆ และมีลักษณะของการขาดจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง 1.4 ปัญหาความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียน

ต่อสังคม พบว่า เนื่องจากเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาทำให้ครูมีชั่วโมงสอนจำนวนมากและต้องรับผิดชอบการจัดกิจกรรมต่างๆ ทำให้เวลาสอนต้องมุ่งเน้นในส่วนของเนื้อหาจนลืมมุ่งเน้นการสร้างคุณลักษณะที่ดีให้กับนักเรียน 2) แนวทางในการเสริมสร้างความมีชีวิตในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยป่าหวาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ประกอบด้วย 2.1 กิจกรรมการสอดแทรกการมีชีวิตในตนเองด้านความรับผิดชอบในรายวิชาทั้ง กลุ่มสาระการเรียนรู้ 2.2 กิจกรรมเสริมสร้างความมีชีวิตในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียน เป็นโครงการหรือกิจกรรมที่ทางผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีชีวิตในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม 2.3 การเข้าค่ายอบรมพัฒนาจิตเพื่อพัฒนาความมีชีวิตในตนเอง 3) ผลการติดตามและประเมินผลการเสริมสร้างความมีชีวิตในตนเองด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยป่าหวาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ 3.1 ความมีชีวิตในตนเองด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง พบว่า นักเรียนแสดงออกถึงความเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตนเองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.87 3.2 ความมีชีวิตด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการพัฒนาในวงรอบที่ 1 พบว่า นักเรียนได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.69 เมื่อพัฒนาในวงรอบที่ 2 นักเรียนได้แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ยุวธิดา ไตรธรรม (2558, หน้า 143-145) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างความมีชีวิตด้านการแต่งกายของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านห้วยหินลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า บุคลากรในโรงเรียนกับชุมชนมีการร่วมมือกันอย่างจริงจัง ผู้ปกครองดูแลเอาใจใส่บุตรหลานมากขึ้น นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของวินัยด้านการแต่งกาย ทำให้นักเรียนแต่งเครื่องแต่งกายและไว้ทรงผมถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของทางโรงเรียน ส่งผลให้คุณลักษณะอันพึงประสงค์เรื่องความมีชีวิตด้านการแต่งกายดีขึ้นมาก จากผลหลังการเสริมสร้างความมีชีวิตด้านการแต่งกายของนักเรียนสูงกว่าก่อนการเสริมสร้างความมีชีวิตด้านการแต่งกายของนักเรียน

งานวิจัยต่างประเทศ

โบลลิงเกอร์ (Bollinger, 2002, pp. 2052 – A อ้างถึงในชูชัย อัจฉริย์, 2553, หน้า 75) ได้ศึกษาผลกระทบการแต่งกายด้วยเครื่องแบบนักเรียนในโรงเรียนทั่วๆ ไป และพฤติกรรมด้านระเบียบวินัยของนักเรียนในโรงเรียนในเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายผลกระทบของนโยบายการแต่งกายด้วยเครื่องแบบนักเรียนในโรงเรียนทั่วๆ ไป กับระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนในเมือง กลุ่มตัวอย่างคือ ครู พ่อแม่จากโรงเรียนในเมืองของรัฐเท็กซัส โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสำรวจและบันทึก เกี่ยวกับระเบียบวินัยของนักเรียนทั้งสองโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า 1) ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในโรงเรียนทั่วๆ ไป 2) ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในโรงเรียนทั่วๆ ไปในเขตเมืองที่แต่งตัวเครื่องแบบนักเรียน และไม่ได้แต่งเครื่องแบบนักเรียน 3) ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างข้อมูลทางระเบียบวินัยของโรงเรียนจากทั้งสองโรงเรียนในปีการศึกษา 2000, 2001 และ 2002 ความหมายโดยนัยของการวิจัยคือ จะไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของนักเรียนในเรื่องการปรับปรุงนโยบายการแต่งกายระหว่างโรงเรียน แต่จะมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยทางสถิติในเรื่องการปรับปรุงนโยบายการแต่งเครื่องแบบระหว่างนักเรียนในโรงเรียนเดียวกัน

เซนท์เนอร์ (Zentner, 2002, pp. 2312 – A อ้างถึงในชูชัย อัจฉริย์, 2553, หน้า 79) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยนักเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยนักการศึกษาส่วนมากได้เสนอรูปแบบปฏิรูปการศึกษาที่หลากหลาย แต่ก็มี ความเชื่อในการปฏิรูปโรงเรียนว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และมีหลายระดับ และเป็นประเด็นทางการศึกษาที่ซับซ้อนมาก การศึกษาในครั้งนี้จึงไม่ต้องการศึกษาปัญหาทางวินัยโดยเพียงแต่ไปถามนักศึกษาเท่านั้น ควรเน้นการศึกษาในบริบทที่กว้างกว่า ว่ามีอะไรบ้างเกิดขึ้นในชั้นเรียน ที่อาคารเรียน ที่โรงเรียน ในชุมชน และที่ชุมชน การศึกษาในครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนกับวินัยนักเรียน โดยมีตัวแปรอิสระ ได้แก่ วินัยนักเรียน วัดได้จากการหนีเรียน การพักการเรียน การไล่ออก สถานภาพด้านเศรษฐกิจทางสังคม ขนาดของอาคารเรียนที่มีนักเรียนแต่ละชั้นเรียน ความสามารถทางด้านภาษา เชื้อชาติของชุมชนกลุ่มน้อย ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวัดจากคะแนนแบบทดสอบ ซึ่งวัดความสามารถในการอ่านและคณิตศาสตร์ ผลการศึกษาสนับสนุนที่ว่า วินัยนักเรียนมีความสัมพันธ์อันดับสูงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กูเปท์ (Guepet, 2003, pp. 3802–A) ได้ศึกษาการติดต่อสื่อสารของโรงเรียนกับผู้ปกครองกับวิทยุนักเรียนภายในชั้นเรียน ผู้ศึกษาต้องการศึกษาว่าการที่โรงเรียนติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองกับวิทยุนักเรียนในชั้นเรียนมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจ และการสัมภาษณ์ผู้ปกครองจำนวน 35 คน สถิติที่ใช้คือ ไคสแควร์ ผลการศึกษาพบว่า ในกรณีที่ผู้ปกครองได้รับการติดต่อให้มีส่วนร่วมในแผนการแก้ปัญหาวิทยุนักเรียน การแก้ปัญหาวิทยุนักเรียนจะไม่ได้ผล และยังพบอีกว่าการติดต่อของโรงเรียนกับผู้ปกครองกับการเรียนของนักเรียนพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงลบ

บอลเดอร์สัน (Balderson, 2004, p. 746) ได้ศึกษาผลกระทบของการใช้รูปแบบซึ่งส่งเสริมด้านการมีความรับผิดชอบต่อตนเองที่มีพฤติกรรมในด้านการละเลยต่อหน้าที่และพฤติกรรมด้านเข้าสังคมในทางบวกของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยสร้างรูปแบบซึ่งส่งเสริมด้านการมีความรับผิดชอบต่อตนเองขึ้นมาเพื่อลดพฤติกรรมในด้านการละเลยหน้าที่และพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนขณะที่อยู่ในโรงเรียนรวมทั้งเพื่อเพิ่มพฤติกรรมด้านการเข้าสังคมในทางบวกของเด็กและเยาวชนเหล่านั้น ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบซึ่งส่งเสริมด้านการมีความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นกลุ่มที่แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าวทั้งหมดไปในทิศทางที่ปรารถนา แต่ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้น คือ พบว่ายังมีผลกระทบต่อพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เช่น พฤติกรรมด้านการเข้าสังคมในทางบวก และพฤติกรรมด้านการแก้ปัญหาคความขัดแย้งระหว่างนักเรียนนั่นเอง

วิลสัน (Wilson, 2007, unpagged) ศึกษาการวางแผนปรับปรุงโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง : เกี่ยวกับการแก้ปัญหาวิทยุในโรงเรียนด้านการรักษาปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาโรงเรียนในเขตพื้นที่โดยรอบ ของรัฐจอร์เจีย และการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจุบัน ข้อมูลแสดงขั้นตอนการเกิดความรุนแรงไปยังการเริ่มต้น ซึ่งการประเมินค่าเบนซ์มาร์ค จากศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างความมีวินัยให้เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้น ได้แก่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาความอบอุ่นของครอบครัว ที่อยู่อาศัย อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ และรูปแบบการจัดกิจกรรมในโรงเรียนจะมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างวินัยให้กับนักเรียน จึงเป็นความรับผิดชอบของโรงเรียนที่ต้องดำเนินการพัฒนาให้เป็นที่ไปตามที่คาดหวัง

จากการศึกษาผลการวิจัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า ระเบียบวินัยเป็นนโยบายหลักของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ทุกโรงเรียนต้องมีระบบหรือกระบวนการบริหารให้ดีและมี ประสิทธิภาพ เพราะว่ปัญหาเรื่องวินัยเป็นปัญหาทางพฤติกรรมที่บุคคลกระทำผิดต่อ กฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และกฎหมายบ้านเมือง การดำเนินงานเสริมสร้างวินัย นักเรียน มีเป้าหมายเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณภาพด้าน ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข ดังนั้น จึงต้องอาศัยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากหลายฝ่ายทั้งบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้นำชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ให้ความร่วมมือ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีคุณธรรมนำความรู้ มีวินัย เป็นที่ ยอมรับและสามารถอยู่ร่วมกับสังคม ชุมชนได้อย่างมีความสุขต่อไป

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี